

SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA

STĀSTS PAR ANNU UN KĀDU JĀUKU IDEJU

A

Šis ir stāsts par Annu, viņas mammu un to, cik liela nozīme ir tieši tavam viedoklim.

Rīts Annas ģimenē sākās ierasti – Anna ar mammu dzēra brokastu tēju, ēda siermaizītes un čaloja par visu, kas noticis vakar un gaidāms šodien. Annas mammai bija īpaši labs noskaņojums, jo izrādījās, ka vakar pašvaldība, kurā strādā Annas mamma, ir saņēmusi ilgi gaidītu ziņu – vērienīga projekta ietvaros ir piešķirts finansējums aktīvās atpūtas zonas izveidei pie Annas skolas. Annas mamma vairākus mēnešus bija pavadījusi, aizpildot projekta pieteikumu, veicot aprēķinus, kopā ar Annu sarīkojot par to, kā paveikt ko tiešām nozīmīgu pašvaldības jauniešu ikdienas uzlabošanai. Un nu ir skaidrs – sapnis piepildīsies! Laiks ķerties pie idejas īstenošanas. Ar ko sākt? Te ilgi nav ko domāt – jāsaprot, kādu šo vietu vēlas redzēt skolēni, kas viņiem ir nozīmīgs. Tāpēc mamma lūdza Annu izveidot skolēnu aptauju un apkopot skolēnu domas par aktīvās atpūtas vietas izskatu, elementiem un citiem nozīmīgiem jautājumiem.

Anna ar prieku apņēmās mammai palīdzēt – cik tur tā darba. Skolā Anna izstāstīja priecīgo ziņu arī savai labākajai draudzenei Ilvai, kura apsolīja Annai palīdzēt un izveidot informatīvu plakātu par aptauju. Jau tās pašas dienas vakarā viss bija gatavs – aptauja izveidota, plakāts izlikts skolas gaitenī. Atlika vien gaidīt skolēnu atbildes. Šajā skolā mācās 359 skolēni. Skaidrs, ka ne jau visi piedalīsies aptaujā. Meitenes izlēma, ka 250 atbildes būtu gana, jo tās atspoguļos vairākuma viedokli, un aptauju varēs slēgt. Pirmajā dienā meitenes saņēma divas atbildes, nākamajā vēl vienu. Pagāja vairākas dienas, taču aptaujas anketu bija aizpildījuši tikai 7 skolēni.

Tas nebija ne tuvu plānotajam rezultātam. Lai saprastu, kas notiek, meitenes kādā starpbrīdī aprunājās ar skolasbiedriem, mēģinot noskaidrot, kāpēc viņi nav aizpildījuši aptauju. Skolasbiedru atbildes ļoti pārsteidza: „Jūs esat par jaunu, neviens no vidusskolas nepildīs 9. klases meiteņu izveidotu aptauju”, „Jūs neesat populāras! Ja aptauju taisītu Reinis, būtu cita lieta”, „Pašvaldība tāpat rīkosies, kā vēlas, kāda nozīme mums tērēt laiku aptaujai. Jauniešu viedoklis nekad netiek ņemts vērā”, „Anna jau tikai izpilda mammas lūgumu, viņai un pašvaldībai tas ir vajadzīgs, ne mums. Arī bez tādas vietas mums te ir tīri labi”.

Sarunu ar skolasbiedriem Anna vakarā pārstāstīja mammai. Mamma mierināja Annu, taču bija redzams, ka, uzzinot, ka aptaujā atbildējuši tikai 7 skolēni, mamma kļuva satraukta. Izrādījās, ka jau pēc dažām dienām pašvaldība gaida konkrētus priekšlikumus par aktīvās atpūtas laukumu pie skolas. Ja priekšlikumi netiks iesniegti, tad laukumu pašvaldība veidos citā pilsētā. Pēc šīs sarunas Anna kļuva dusmīga uz skolasbiedriem – vai tiešām ir tik grūti atrast 3 minūtes laika, lai izteiktu savas domas. Vēl jo vairāk – aptauju var aizpildīt telefonā.

Tajā brīdī Annai iezvanījās telefons. Zvanītāja bija māsiņa Nora, kura studē Austrijā un aktīvi darbojas savas universitātes studentu pašpārvaldē. Nora uzklausa Annas emocionālo stāstījumu, sakot, ka dusmošanās uz skolasbiedriem ir muļķīga rīcība, jo tā šo situāciju neatrisina. Nākamās sarunas minūtes bija laba mācību stunda – Nora ieteica reālus risinājumus, ko pati līdzīgās situācijās ir izmantojusi. Piemēram, doties uz vietējo jauniešu centru un aptaujāt jauniešus, kuri mācās Annas skolā, vai satikties ar kādu nevalstisko organizāciju, lai kopīgi apkopotu jauniešu un citu pilsētas iedzīvotāju viedokli par aktīvās atpūtas vietu. Taču visvairāk Annu ieinteresēja ideja par populāra sportista uzrunāšanu. Sportists mudinātu skolēnus aizpildīt aptauju un tādējādi izveidot viņiem piemērotāko aktīvās atpūtas vietu. Nora ieteica sportistu uzaicināt uz jaunās vietas atklāšanu, organizējot kopīgas aktivitātes ar skolēniem. Pēc sarunas Anna, ilgi nedomājot, piezvanīja Ilvai, jo Ilvas brālis pirms vairākiem gadiem mācījās vienā klasē ar tagad par slavenību kļuvušo basketbolistu Raimonu. Viņš gan spēlēja basketbolu ASV, taču viņš vismaz trīs reizes gadā ciemojas pie mammas. Ja izdotos aktīvās atpūtas laukumu atklāt tad, kad Raimons ir Latvijā, viņš noteikti neatteiktu. Domāts – darīts! Jau nākamās dienas rītā tika saņemta ziņa no Raimona – Latvijā viņš plāno būt oktobrī. Ziņai bija pievienots arī īss video, kurā Raimons mudināja skolēnus piedalīties aptaujā un izteikt viedokli par aktīvās atpūtas vietas izveidi. Video Raimons arī piebilda, ka laikā, kad pats mācījās šajā skolā, vairākas reizes ierosināja izveidot šādu laukumu, diemžēl tam nekad nebija finansējuma. Noslēgumā Raimons apsveica skolēnus ar šo iespēju un mudināja neslinkot, lai šo iespēju nepalaistu gar degunu. Ilva lejuplādēja video, izveidoja kvadrātkodu uz to, pievienoja saiti uz aptauju. Anna savukārt palūdza skolas direktoram sarakstu ar visu skolēnu vārdiem. Jūs jau sapratāt – meitenēm bija plāns!

Ceturtdienas rītā skola bija pārvērtusies – gaitenīs, uz kāpņu margām, pie spoguļiem, radiatoriem, stundu saraksta, kabinetu durvīm u. c. bija izlīmēti kvadrātkodi. Pie katra no tiem bija pierakstīts konkrēta skolēna vārds. Tas skanēja tā: „Ivo, šis ir ziņojums tieši tev!” Arī aptauja bija mainīta, pie tās varēja lasīt, ka aktīvākā klase iegūs iespēju nosaukt vienu aktīvās zonas elementu pašu izvēlētajā vārdā. Arī skolotājus bija ieinteresējis notiekošais. Tehnoloģiju un dizaina skolotājs ierosināja mācību stundās veidot atpūtas zonas maketu, to pašu darīja datorikas pulciņa vadītāja – skolēni izmantoja *Minecraft* spēli un izveidoja vēlamo atpūtas zonas vizualizāciju. Visas idejas tika izliktas apskatei skolas gaitenī, mudinot izvērtēt katru no tām. Bet ar to viss nebeidzās! Meitenes pašvaldības tīmekļvietnē atrada un nosūtīja e-pastu pašvaldības vadītājam, aicinot apciemot skolu dienā, kad tiks prezentēti aptaujas dati. Prezentācijā atklājās, ka aptaujā piedalījušies 312 skolēni, izsakot savu viedokli un sniedzot vērtīgu informāciju aktīvās atpūtas zonas plānotājiem. Aktīvākā aptaujā bija 7. klase, kas saņēma iespēju nosaukt kādu no elementiem pašu izvēlētajā vārdā. Arī Raimons turēja doto vārdu un oktobrī ieradās uz aktīvās zonas atklāšanu.

Tā nu kādā mazā, skaistā pašvaldībā, pateicoties Annai un viņas mammai, Ilvai, Norai, Raimondam un ikvienam šīs skolas skolēnam, pie skolas tapa jauna un interesanta aktīvās atpūtas zona.

SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA

STĀSTS PAR ANNU UN KĀDU JĀUKU IDEJU

B

Šis ir stāsts par Annu, viņas mammu un to, cik liela nozīme ir tieši tavam viedoklim.

Rīts Annas ģimenē sākās ierasti – Anna ar mammu dzēra brokastu tēju, ēda siermaizītes un čaloja par visu, kas noticis vakar un gaidāms šodien. Annas mammai bija īpaši labs noskaņojums, jo izrādījās, ka vakar pašvaldība, kurā strādā Annas mamma, ir saņēmusi ilgi gaidītu ziņu – vērienīga projekta ietvaros ir piešķirts finansējums aktīvās atpūtas zonas izveidei pie Annas skolas. Annas mamma vairākus mēnešus bija pavadījusi, aizpildot projekta pieteikumu, veicot aprēķinus, kopā ar Annu sapņojot par to, kā paveikt ko tiešām nozīmīgu pašvaldības jauniešu ikdienas uzlabošanai. Un nu ir skaidrs – sapnis piepildīsies! Laiks ķerties pie idejas īstenošanas. Ar ko sākt? Te ilgi nav ko domāt – jāsaprot, kādu šo vietu vēlas redzēt skolēni, kas viņiem ir nozīmīgs. Tāpēc mamma lūdza Annu izveidot skolēnu aptauju un apkopot skolēnu domas par aktīvās atpūtas vietas izskatu, elementiem un citiem nozīmīgiem jautājumiem.

Anna ar prieku apņēmas mammai palīdzēt – cik tur tā darba. Skolā Anna izstāstīja priecīgo ziņu arī savai labākajai draudzenei Ilvai, kura apsūtīja Annai palīdzēt un izveidot informatīvu plakātu par aptauju. Jau tās pašas dienas vakarā viss bija gatavs – aptauja izveidota, plakāts izlikts skolas gaitenī. Atlika vien gaidīt skolēnu atbildes. Šajā skolā mācās 359 skolēni. Skaidrs, ka ne jau visi piedalīsies aptaujā. Meitenes izlēma, ka 250 atbildes būtu gana, jo tās atspoguļos vairākuma viedokli, un aptauju varēs slēgt. Pirmajā dienā meitenes saņēma divas atbildes, nākamajā vēl vienu. Pagāja vairākas dienas, taču aptaujas anketu bija aizpildījuši tikai 7 skolēni.

Tas nebija ne tuvu plānotajam rezultātam. Lai saprastu, kas notiek, meitenes kādā starpbrīdī aprunājās ar skolasbiedriem, mēģinot noskaidrot, kāpēc viņi nav aizpildījuši aptauju. Skolasbiedru atbildes ļoti pārsteidza: „Jūs esat par jaunu, neviens no vidusskolas nepildīs 9. klases meiteņu izveidotu aptauju”, „Jūs neesat populāras! Ja aptauju taisītu Reinis, būtu cita lieta”, „Pašvaldība tāpat rīkosies, kā vēlas, kāda nozīme mums tērēt laiku aptaujai. Jauniešu viedoklis nekad netiek ņemts vērā”, „Anna jau tikai izpilda mammas lūgumu, viņai un pašvaldībai tas ir vajadzīgs, ne mums. Arī bez tādas vietas mums te ir tīri labi”.

Sarunu ar skolasbiedriem Anna vakarā pārstāstīja mammai. Mamma mierināja Annu, taču bija redzams, ka, uzzinot, ka aptaujā atbildējuši tikai 7 skolēni, mamma kļuva satraukta. Izrādījās, ka jau pēc dažām dienām pašvaldība gaida konkrētus priekšlikumus par aktīvās atpūtas laukumu pie skolas. Ja priekšlikumi netiks iesniegti, tad laukumu pašvaldība veidos citā pilsētā. Pēc šīs sarunas Anna kļuva dusmīga uz skolasbiedriem – vai tiešām ir tik grūti atrast 3 minūtes laika, lai izteiktu savas domas. Vēl jo vairāk – aptauju var aizpildīt telefonā.

Anna piezvanīja Ilvai, un viņas nolēma izdzēst aptauju, ja jau nevienam neinteresē aktīvās atpūtas zonas izveide. Annai bija kauns no mammas, bet, ko gan viņa var iesākt, ja neviens neatsaucas viņas aicinājumam. Anna nolēma, ka turpmāk neuzņemsies nekādu iniciatīvu un darīs tikai to, kas nepieciešams mācību stundām. Arī Ilva piekrita, ka viņas vēl ir par jaunu, lai darītu tik nopietnas lietas un uzņemtos atbildību, jo galu galā pieaugušajiem ir jā rūpējas par bērniem. Tikai pēc 18 gadu vecuma bērni ir pieauguši un tad arī var sākt domāt par ko citu ārpus mācībām. Un vēl meitenes vienojās, ka nekad neatbalstīs arī citu idejas, nepiedalīsies pasākumos vai aptaujās, lai citi arī piedzīvo to pašu, ko viņas, – sajūtu, ka citi tevi neatbalsta.

Aktīvās atpūtas zona tika atklāta oktobrī citā pašvaldības pilsētā.

SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA

STĀSTS PAR ANNU UN KĀDU JĀUKU IDEJU

C

Šis ir stāsts par Annu, viņas mammu un to, cik liela nozīme ir tieši tavam viedoklim.

Rīts Annas ģimenē sākās ierasti – Anna ar mammu dzēra brokastu tēju, ēda siermaizītes un čaloja par visu, kas noticis vakar un gaidāms šodien. Annas mammai bija īpaši labs noskaņojums, jo izrādījās, ka vakar pašvaldība, kurā strādā Annas mamma, ir saņēmusi ilgi gaidītu ziņu – vērienīga projekta ietvaros ir piešķirts finansējums aktīvās atpūtas zonas izveidei pie Annas skolas. Annas mamma vairākus mēnešus bija pavadījusi, aizpildot projekta pieteikumu, veicot aprēķinus, kopā ar Annu sapņojot par to, kā paveikt ko tiešām nozīmīgu pašvaldības jauniešu ikdienas uzlabošanai. Un nu ir skaidrs – sapnis piepildīsies! Laiks ķerties pie idejas īstenošanas. Ar ko sākt? Te ilgi nav ko domāt – jāsaprot, kādu šo vietu vēlas redzēt skolēni, kas viņiem ir nozīmīgs. Tāpēc mamma lūdza Annu izveidot skolēnu aptauju un apkopot skolēnu domas par aktīvās atpūtas vietas izskatu, elementiem un citiem nozīmīgiem jautājumiem.

Anna ar prieku apņēmās mammai palīdzēt – cik tur tā darba. Skolā Anna izstāstīja priecīgo ziņu arī savai labākajai draudzenei Ilvai, kura apsolīja Annai palīdzēt un izveidot informatīvu plakātu par aptauju. Jau tās pašas dienas vakarā viss bija gatavs – aptauja izveidota, plakāts izlikts skolas gaitenī. Atlika vien gaidīt skolēnu atbildes. Šajā skolā mācās 359 skolēni. Skaidrs, ka ne jau visi piedalīsies aptaujā. Meitenes izlēma, ka 250 atbildes būtu gana, jo tās atspoguļos vairākuma viedokli, un aptauju varēs slēgt. Pirmajā dienā meitenes saņēma divas atbildes, nākamajā vēl vienu. Pagāja vairākas dienas, taču aptaujas anketu bija aizpildījuši tikai 7 skolēni.

Tas nebija ne tuvu plānotajam rezultātam. Lai saprastu, kas notiek, meitenes kādā starpbrīdī aprunājās ar skolasbiedriem, mēģinot noskaidrot, kāpēc viņi nav aizpildījuši aptauju. Skolasbiedru atbildes ļoti pārsteidza: „Jūs esat par jaunu, neviens no vidusskolas nepildīs 9. klases meiteņu izveidotu aptauju”, „Jūs neesat populāras! Ja aptauju taisītu Reinis, būtu cita lieta”, „Pašvaldība tāpat rīkosies, kā vēlas, kāda nozīme mums tērēt laiku aptaujai. Jauniešu viedoklis nekad netiek ņemts vērā”, „Anna jau tikai izpilda mammas lūgumu, viņai un pašvaldībai tas ir vajadzīgs, ne mums. Arī bez tādas vietas mums te ir tīri labi”.

Sarunu ar skolasbiedriem Anna vakarā pārstāstīja mammai. Mamma mierināja Annu, taču bija redzams, ka, uzzinot, ka aptaujā atbildējuši tikai 7 skolēni, mamma kļuva satraukta. Izrādījās, ka jau pēc dažām dienām pašvaldība gaida konkrētus priekšlikumus par aktīvās atpūtas laukumu pie skolas. Ja priekšlikumi netiks iesniegti, tad laukumu pašvaldība veidos citā pilsētā. Pēc šīs sarunas Anna kļuva dusmīga uz skolasbiedriem – vai tiešām ir tik grūti atrast 3 minūtes laika, lai izteiktu savas domas. Vēl jo vairāk – aptauju var aizpildīt telefonā.

Mamma pēc sarunas ar Annu ilgi domāja un no rīta devās pie pašvaldības vadītāja, lūdzot izveidot darba grupu, kas vadīs aktīvās atpūtas zonas izveides projektu. Tā kā finansējuma šīs grupas darbam nebija, tad tika nolemts, ka grupā varēs darboties ikviens brīvprātīgais. Divu dienu laikā bija pieteikušies jau trīs cilvēki – 76 gadus vecais Pēteris, jaunā māmiņa Olga, kura gan uzreiz brīdināja, ka daudz laika dalībai grupā viņai nav, un profesionālā loka šāvēja Iluta. Tika izveidota darba grupa, kas vadīja aktīvās atpūtas zonas izveidi. Iluta tajā bija visaktīvākā.

Aktīvās atpūtas zona pie skolas tika atklāta oktobrī, taču izrādījās, ka izveidotās aktivitātes skolēnus nesaista. Šī zona lielākoties stāvēja tukša, tikai Iluta tur reizēm bija redzama, jo viena no pieejamajām aktivitātēm bija loka šaušanas mērķis. To Iluta izmantoja saviem treniņiem un uzmanīja, lai neviens jauniešis tam nenāk ne tuvumā.

Annas mamma ļoti pārdzīvoja notikušo, jo zināja, ka vairs nevarēs saņemt finansējumu jaunas skolēniem piemērotas atpūtas zonas izveidei.

KRITISKĀS DOMĀŠANAS ATTĪSTĪŠANA

STĀSTS PAR TRAUKSMAINU PIEDZĪVOJUMU
MŪZIKAS FESTIVĀLĀ UN KRITISKO DOMĀŠANU

A

Ir kārtējā karstā vasaras diena, un Annijas mamma ir pludmalē. To Annija secina pēc fotogrāfijām Facebook. Mamma fotografē visu, ko ēd, redz un piedzīvo. Ja viņas ir kopā ar Anniju, katru stundu tiek publicēta kāda fotogrāfija. Ja Annija aizrāda, ka ir jau drusku par traku, mamma smejas un atbild: „Lai cilvēki skatās un brīnās, cik labi mēs dzīvojam”, un steidzīgi uzņem nākamo foto. Annija nezina, vai tas ir pareizi vai nē, bet skaidri zina, ka arī viņai patīk saņemt daudzus *like*. Skolā Annija draudzējas ar Zani. Viņas abas mācās 9. klasē. Zanei ir ļoti parasta ģimene – nu vismaz sociālajos tīklos Zanes mamma ievieto tikai savas pārdomas par apmeklētajiem koncertiem un teātra izrādēm. Annijai ir slinkums to visu lasīt, bet izskatās gari un garlaicīgi. No rītiem Zane bieži saka: „Vakar līdz vēlai naktij runājām par to, kas notiek pasaulē.” Tad Annija vienmēr brīnās – par ko tur runāt, jo no sarunām nekas nemainās un zināt visu, kas notiek, nav ne vajadzīgs, ne iespējams. Stundās gan Zane zina daudz vairāk par citiem, prot saprotami izteikt savas domas un atbildēt uz jautājumiem, bet Annijai neskauž. Visi jau nevar nepārtraukti domāt gudras domas.

Annija ir palikusi mājās, jo šodien ir jākārt ceļasoma. Abas draudzenes jau rīt vienas pašas dosies uz mūzikas festivālu. Vai tas nav fantastiski – beidzot kā lieli cilvēki. Līdz festivālam gan jātiek ar autobusu – 200 kilometru nav maz, bet tas nekas – varēs pagulēt vai papļāpāt. Meitenes ir apsolījušas vecākiem, ka festivālā paliks līdz plkst. 22 un tad ar pēdējo autobusu dosies pie Zanes omītes, kura dzīvo nieka desmit kilometru tālāk. Plāns ir, jādodas ceļā!

Pie festivāla ieejas meitenes sagaida pirmais pārsteigums – biļetes maksā dārgāk, nekā Annija Zanei bija teikusi. Izrādās, ka Annija biļetes cenu nav noskaidrojusi festivāla tīmekļvietnē, bet gan dzirdējusi, ka kāds *Tik Tok* saka: „Cena kā limonāde.” Annija skaidri zina, ka limonāde maksā ne vairāk kā daži eiro. Labi, ka Zanei uz kartes ir pietiekami daudz naudas un biļetes sanāk abām.

Tikušas iekšā festivāla teritorijā, meitenes jūtas kā citā pasaulē – skaļa mūzika, koši tērpi, dejas un gaismas efekti. Annija fotografē un fotografē. Laiks paskrien nemanot. Līdz autobusam atlikušais laiks tikai 20 minūtes, bet tieši tagad uz skatuves kāpj Annijas mīļākais dziedātājs. Tomēr Zane mudina Anniju doties, bet Annija kategoriski atsakās, jo ļoti vēlas fotogrāfiju ar šo dziedātāju. Patiesībā jau šis fotogrāfijas dēļ viņa arī ir braukusi uz festivālu. Gan jau paspēs uz autobusu, paskries, ja vajadzēs. Brīdī, kad fotogrāfija beidzot ir uzņemta, meitenes ko kājas nes skrien uz autobusu. Diemžēl ļaužu pūlis traucē un neļauj būt tik ātrām, kā vajadzīgs. Autobuss aizbrauc bez Annijas un Zanes.

Meitenes apsēžas pieturā un apdomā reālo situāciju – viņas ir vienas 200 kilometru no mājām. Ir tumšs, apkārt iereibuši cilvēki, dārdoša mūzika, līdz omītei ar kājām jāiet divas stundas. Šie fakti nav iepriecinoši. Annija, kura vienmēr uzsver, ka ir īsta piedzīvojumu meklētāja, izvelk telefonu un ieraksta savā profilā: „SOS, VIENAS MEŽĀ”, un atzīmē atrašanās vietu. To paveikusi, viņa gudri nosaka: „Ir taču 21. gadsimts, telefons ir kā brīnumnūjiņa, redzēsi!” Zane par Annijas rīcību ir šokā, bet strīdēties nav laika, jāmeklē risinājums. Vispirms Zane zvina omītei. Diemžēl omīte tālruni neceļ. Labi, tā nav vienīgā iespēja – jāmeklē cits sabiedriskais transports. Arī šis mēģinājums ir nesekmīgs – šis bija pēdējais autobuss, nākamais ir rīt no rīta. Nekas cits neatliek, kā zvanīt vecākiem un izrunāt esošo situāciju. Zanes tētis vienmēr iesaka ko derīgu un nekad nelasa bezjēdzīgas lekcijas. Jā, mājās noteikti būs saruna, bet šobrīd galvenais ir atrast risinājumu. Visu uzklausijs, tētis ierosina atrast uzticamu pieaugušo, vislabāk no festivāla organizatoru vidus, kas varētu meitenēm palīdzēt tikt līdz omītei. Tieši tajā mirklī pieturā apstājas jauna un skaista automašīna. Mašīnā ir trīs jauni puisi, kuri mudina viņiem pievienoties. Annijai acis jau iemirdzas – kāda fotogrāfija gan te sanāks un vēl teksts: „Stilīgs brauciens pēc festivāla”, taču Zane strauji attur Anniju – šoferim rokās ir alus pudele. Skaidrs, ka ne jau šo tētis domāja, sakot *uzticams pieaugušais*. Zane neklausās Annijas čīkstēšanu un mērķtiecīgi dodas uz organizatoru telti. Šis plāns nostrādā – kāda no organizatorēm uzklausa meitenes un lūdz pagaidīt dažas minūtes, jo kāds no kolēģiem drīz dosies tajā pašā virzienā. Jau pēc 30 minūtēm meitenes piebrauc pie omītes mājas. Izrādās, omīte ir aizmirsusi ieslēgt telefonam skaņu, cepusi meitenēm pankūkas un nemaz nav nojautusi, ka kaut kas nav kārtībā. Tikai nodomājusi, ka autobuss kavējas, jo laikam daudz braucēju.

Nākamajā rītā Annija pamostas pirmā. Kā ierasts, paņem telefonu un ieraksta sašutuma pilnu vēstījumu: „Nožēloju, ka atbraucu. Stulbums kaut kāds. Te nav pat normāla transporta. #vīlusies.”

Pēc dažām minūtēm mostas arī Zane. Arī viņa paņem telefonu, taču atšķirībā no Annijas Zane ieraksta divus vēstījumus – pateicības vārdus festivāla organizatoriem par palīdzību un atbalstu, kā arī izveido pamācību saviem vienaudžiem „Kā rīkoties, ja nokavē pēdējo autobusu?”. Ēdot brokastis, Zane Annijai izstāsta vēl kādu ideju – viņa ir nolēmusi ierosināt jaunu iniciatīvu festivālu organizatoriem – JAUNIEŠU UZTICĪBAS PERSONAS. Tie būtu brīvprātīgie, kuri palīdzētu jauniešiem risināt festivālā radušās problemātiskās situācijas. Tas būtu drošāk gan vecākiem, gan jauniešiem. Jaunieši mācītos būt patstāvīgi, tomēr zinātu, ka, nonākot nepatīkamā vai bīstamā situācijā, ir pie kā vērsties. Zane zina, ka šo ideju noteikti pārrunās ar vecākiem, un tad ierosinās to izmēģināt savā pilsētā, nosūtot ideju liela mūzikas festivāla organizatoriem – mamma paziņām.

KRITISKĀS DOMĀŠANAS ATTĪSTĪŠANA

STĀSTS PAR TRAUKSMAINU PIEDZĪVOJUMU MŪZIKAS FESTIVĀLĀ UN KRITISKO DOMĀŠANU

B

Ir kārtējā karstā vasaras diena, un Annijas mamma ir pludmalē. To Annija secina pēc fotogrāfijām Facebook. Mamma fotografē visu, ko ēd, redz un piedzīvo. Ja viņas ir kopā ar Anniju, katru stundu tiek publicēta kāda fotogrāfija. Ja Annija aizrāda, ka ir jau drusku par traku, mamma smejas un atbild: „Lai cilvēki skatās un brīnās, cik labi mēs dzīvojam”, un steidzīgi uzņem nākamo foto. Annija nezina, vai tas ir pareizi vai nē, bet skaidri zina, ka arī viņai patīk saņemt daudzus *like*. Skolā Annija draudzējas ar Zani. Viņas abas mācās 9. klasē. Zanei ir ļoti parasta ģimene – nu vismaz sociālajos tīklos Zanes mamma ievieto tikai savas pārdomas par apmeklētajiem koncertiem un teātra izrādēm. Annijai ir slinkums to visu lasīt, bet izskatās gari un garlaicīgi. No rītiem Zane bieži saka: „Vakar līdz vēlai naktij runājām par to, kas notiek pasaulē.” Tad Annija vienmēr brīnās – par ko tur runāt, jo no sarunām nekas nemainās un zināt visu, kas notiek, nav ne vajadzīgs, ne iespējams. Stundās gan Zane zina daudz vairāk par citiem, prot saprotami izteikt savas domas un atbildēt uz jautājumiem, bet Annijai neskauž. Visi jau nevar nepārtraukti domāt gudras domas.

Annija ir palikusi mājās, jo šodien ir jākārto ceļasoma. Abas draudzenes jau rīt vienas pašas dosies uz mūzikas festivālu. Vai tas nav fantastiski – beidzot kā lieli cilvēki. Līdz festivālam gan jātiek ar autobusu – 200 kilometru nav maz, bet tas nekas – varēs pagulēt vai papļāpāt. Meitenes ir apsolījušas vecākiem, ka festivālā paliks līdz plkst. 22 un tad ar pēdējo autobusu dosies pie Zanes omītes, kura dzīvo nieka desmit kilometru tālāk. Plāns ir, jādodas ceļā!

Pie festivāla ieejas meitenes sagaida pirmais pārsteigums – biļetes maksā dārgāk, nekā Annija Zanei bija teikusi. Izrādās, ka Annija biļetes cenu nav noskaidrojusi festivāla tīmekļvietnē, bet gan dzirdējusi, ka kāds *Tik Tok* saka: „Cena kā limonāde.” Annija skaidri zina, ka limonāde maksā ne vairāk kā daži eiro. Labi, ka Zanei uz kartes ir pietiekami daudz naudas un biļetes sanāk abām.

Tikušas iekšā festivāla teritorijā, meitenes jūtas kā citā pasaulē – skaļa mūzika, koši tērpi, dejas un gaismas efekti. Annija fotografē un fotografē. Laiks paskrien nemanot. Līdz autobusam atlikušas vairs tikai 20 minūtes, bet tieši tagad uz skatuves kāpj Annijas mīļākais dziedātājs. Tomēr Zane mudina Anniju doties, bet Annija kategoriski atsakās, jo ļoti vēlas fotogrāfiju ar šo dziedātāju. Patiesībā jau šīs fotogrāfijas dēļ viņa arī ir braukusi uz festivālu. Gan jau paspēs uz autobusu, paskries, ja vajadzēs. Brīdī, kad fotogrāfija beidzot ir uzņemta, meitenes ko kājas nes skrien uz autobusu. Diemžēl ļaužu pūlis traucē un neļauj būt tik ātrām, kā vajadzīgs. Autobuss aizbrauc bez Annijas un Zanes.

Annija par notikušo nemaz neizskatās apbēdināta, jo varēs turpināt dejojot un sagaidīt arī nākamās māksliniekus. Zane gan ir kategoriski pret šo ideju un ierosina tūlīt doties pie omītes kājām – ātri ejot, meitenes var aiziet pat ātrāk nekā divās stundās. Annijai šī doma šķiet muļķīga, jo sāp kājas, un vispār iet vienām caur mežu nešķiet laba doma. Zane savukārt nevēlas zvanīt vecākiem vai omītei, jo zina, ka visi uztrauksies. Stāvot un strīdoties Annijai paliek auksti, un viņa saprot, ka ilgāk stāvēt nav nekādas jēgas. Meitenes dodas pie omītes kājām! Mežā telefons noder kā lukturītis, diemžēl zonas šeit nav. Omīte, pēc kāda laika sapratusi, ka meitenes nav atbraukušas ar pēdējo autobusu, izmisīgi cenšas Zani sazvanīt. Kad tas neizdodas, omīte zvina dēlam – Zanes tētim. Nu jau nervozē visi. Tā kā Zanes tētis ir audzis un gājis skolā šajā ciematā, viņš izlemj piezvanīt bērnības draugam, kurš joprojām tur dzīvo. Neskatoties uz vēlo vakaru, Zanes tētis lūdz Ivaru doties meklēt meitenes. Ivars gan nav sajūsmā, jo saprot, ka viņam vienam atrast meitenes būs grūti. Bet Zanes tēta uztraukums liek piekrist un pēc mājas darbu paveikšanas Ivars sēžas mašīnā. Kolīdz mašīna ir iedarbināta, atkal zvina telefons. Šī saruna Ivaru iepriecina, jo izrādās, ka pa šo laiku meitenes sveikas un veselas ir nonākušas omītes mājā. Lai arī viss beidzot ir nokārtojies, izbīlis bijis pamatīgs. Un ir pilnīgi skaidrs, ka nākamgad meitenes vienas uz festivālu vairs nez vai tiks laistas.

KRITISKĀS DOMĀŠANAS ATTĪSTĪŠANA

STĀSTS PAR TRAUKSMAINU PIEDZĪVOJUMU MŪZIKAS FESTIVĀLĀ UN KRITISKO DOMĀŠANU

C

Ir kārtējā karstā vasaras diena, un Annijas mamma ir pludmalē. To Annija secina pēc fotogrāfijām Facebook. Mamma fotografē visu, ko ēd, redz un piedzīvo. Ja viņas ir kopā ar Anniju, katru stundu tiek publicēta kāda fotogrāfija. Ja Annija aizrāda, ka ir jau drusku par traku, mamma smejas un atbild: „Lai cilvēki skatās un brīnās, cik labi mēs dzīvojam”, un steidzīgi uzņem nākamo foto. Annija nezina, vai tas ir pareizi vai nē, bet skaidri zina, ka arī viņai patīk saņemt daudzus *like*. Skolā Annija draudzējas ar Zani. Viņas abas mācās 9. klasē. Zanei ir ļoti parasta ģimene – nu vismaz sociālajos tīklos Zanes mamma ievieto tikai savas pārdomas par apmeklētajiem koncertiem un teātra izrādēm. Annijai ir slinkums to visu lasīt, bet izskatās gari un garlaicīgi. No rītiem Zane bieži saka: „Vakar līdz vēlai naktij runājām par to, kas notiek pasaulē.” Tad Annija vienmēr brīnās – par ko tur runāt, jo no sarunām nekas nemainās un zināt visu, kas notiek, nav ne vajadzīgs, ne iespējams. Stundās gan Zane zina daudz vairāk par citiem, prot saprotami izteikt savas domas un atbildēt uz jautājumiem, bet Annijai neskauž. Visi jau nevar nepārtraukti domāt gudras domas.

Annija ir palikusi mājās, jo šodien ir jākārto ceļasoma. Abas draudzenes jau rīt vienas pašas dosies uz mūzikas festivālu. Vai tas nav fantastiski – beidzot kā lieli cilvēki. Līdz festivālam gan jātiek ar autobusu – 200 kilometru nav maz, bet tas nekas – varēs pagulēt vai papļāpāt. Meitenes ir apsolījušas vecākiem, ka festivālā paliks līdz plkst. 22 un tad ar pēdējo autobusu dosies pie Zanes omītes, kura dzīvo nieka desmit kilometru tālāk. Plāns ir, jādodas ceļā!

Pie festivāla ieejas meitenes sagaida pirmais pārsteigums – biļetes maksā dārgāk, nekā Annija Zanei bija teikusi. Izrādās, ka Annija biļetes cenu nav noskaidrojusi festivāla tīmekļvietnē, bet gan dzirdējusi, ka kāds *Tik Tok* saka: „Cena kā limonāde.” Annija skaidri zina, ka limonāde maksā ne vairāk kā daži eiro. Labi, ka Zanei uz kartes ir pietiekami daudz naudas un biļetes sanāk abām.

Tikušas iekšā festivāla teritorijā, meitenes jūtas kā citā pasaulē – skaļa mūzika, koši tērpi, dejas un gaismas efekti. Annija fotografē un fotografē. Laiks paskrien nemanot. Līdz autobusam atlikušais vairs tikai 20 minūtes, bet tieši tagad uz skatuves kāpj Annijas mīļākais dziedātājs. Tomēr Zane mudina Anniju doties, bet Annija kategoriski atsakās, jo ļoti vēlas fotogrāfiju ar šo dziedātāju. Patiesībā jau šīs fotogrāfijas dēļ viņa arī ir braukusi uz festivālu. Gan jau paspēs uz autobusu, paskries, ja vajadzēs. Brīdī, kad fotogrāfija beidzot ir uzņemta, meitenes ko kājas nes skrien uz autobusu. Diemžēl ļaužu pūlis traucē un neļauj būt tik ātrām, kā vajadzīgs. Autobuss aizbrauc bez Annijas un Zanes.

Zane saprot, ka vienīgais, ko var darīt, – zvanīt tētim, lai brauc meitenēm pakaļ, jo omītei mašīnas nav. Lai omīte lieki neuztrauktos, Zane lūdz, lai tētis izdomā, ko pateikt omītei. Pirmajās minūtēs meitenes apsver iespēju doties atpakaļ uz festivālu, tur bija teltis, varēja nopirkt siltu tēju, gaidīt tēti tur būtu interesantāk, taču tad viņas pārņem bažas – vai nopirktās biļetes ir derīgas, ja festivāla teritorija ir atstāta. Žēl, ka viņas to neizpētīja, kad brauca uz festivālu, jo tagad abas vienojas, ka būtu kauns doties pie apsardzes un prasīt. Draudzenes iekārtojas pieturā, saprotot, ka tētis būs ne ātrāk kā pēc divām stundām, tas ir, īsi pirms vieniem naktī. Ātrāk nesanāk, jo šobrīd pulkstenis ir gandrīz pusvienpadsmit un tētim jābrauc 200 kilometru. Nakts ir auksta, un ne Zanei, ne Annijai nav līdzīgu drēbju. Anniju pārņem drebuļi jau pēc nepilnas stundas, taču citas izejas nav – ir jāgaida, pat ja, visticamāk, draudzenes pēc festivāla būs pamatīgi saaukstējušas.

SAPROTI KONTEKSTU

STĀSTS PAR RIEKSTIEM UN MELIEM

A

Bija parasta trešdiena. Stundas, kā ierasts, sākās pēc zvana – pulksten deviņos. Viens pēc otra klasē ienāca 7.c klases skolēni, bija dzirdamas satrauktas frāzes: „Dzirdēji?“, „Šausmas!“, „Man jau tā likās!“, „Man arī bieži sāp vēders pēc pusdienām.” Balsis saplūda skaļā murdoņā. Matemātikas skolotāja Eva saprata, ka risināt vienādojumus brīdī, kad visi ir tik satraukti, nav tā labākā doma, un mēģināja noskaidrot, kas atgadījies. Izrādījās, ka sociālajos tīklos ceļo raksts *Skolas ēdnīca – bīstama!* un rakstam ir pievienota fotogrāfija no kapiem. Ieraksts jau ir apceļojis vecākus, bērnus un radījis pamatīgu sašutumu – kurš ir gājis bojā, kad tas noticis, kas galu galā ir apēsts skolas ēdnīcā, kas ir raksta autors – trūka atbildes, bet raksts liecināja, ka ir notikusi īsta traģēdija. Kāds teica, ka ir dzirdējis par šo gadījumu, kāds – ka redzējis savām acīm, vēl kāds – ka pazīst cietušo. Jura mamma, kas strādā vietējā avīzē, vecāku tērzētavas grupā ierakstīja, ka raksta autors ir kāds Ansis Gulbis, kurš apgalvo, ka notikušajā ir iesaistīta viņam ļoti labi zināma persona, taču vārdu tā arī neatklāj. Jau pēc dažām stundām raksts no vietējās avīzes tika pārpublicēts vienā no lielākajiem Latvijas medijiem ar virsrakstu *Traģēdiju Latvijas skolā izraisa nekvalitatīvs ēdiens*. Komentāru sadaļā daudzi pieprasīja skolas direktora atkāpšanos, līguma laušanu ar ēdinātāju, dalījās ar šausmu stāstiem no savas pieredzes.

Pienāca ceturtdiena, bet satraukums nebija samazinājies. Stāsti par notikušo kļuva tikai vēl biedējošāki. Skolas direktors tikās ar ēdnīcas vadītāju, runāja, mēģināja izprast, kas tad īsti ir noticis, taču atbildes nebija nevienam. Ne ēdnīcas vadītāja, ne darbinieki nebija pamanījuši ko jocīgu, nekāds traģisks gadījums ēdnīcas telpās nekad un kur nu vēl pēdējā laikā nebija noticis. Taču raksts, satraukums un aizdomas bija. Direktors nolēma ēdnīcu ceturtdien un piektdien slēgt, cerot, ka pa šīm dienām kaut kas noskaidrosies un nākamajā nedēļā varēs turpināties ierastais skolas darbs.

Pa to laiku arī skolēnu pašpārvalde bija sanākusi kopā un nolēmusi iesaistīties, jo pašpārvaldes dalībniekiem notikušais radīja izbrīnu. Tieši viņi pēdējos gados bija cieši sadarbojušies ar ēdnīcas vadītāju un darbiniekiem, kopīgi veidojot skolā veģetāro salātu bāru. Ēdnīcas vadība vienmēr bijusi pretimnākoša, atvērta, izrādījusi vēlmi nodrošināt garšīgas un veselīgas maltītes, veidot patīkamu vidi. Regulāri tika veidotas arī skolēnu aptaujas par piedāvāto ēdienu – tas vienmēr tika novērtēts kā daudzveidīgs un garšīgs. Realitāte būtiski atšķīrās no rakstā aprakstītās. Un atšķīrās tik daudz, lai pašpārvaldes skolēni rakstā pausto sāktu apšaubīt.

Taču kas gan ir vienas sajūtas pret citām. Bija nepieciešami fakti un pierādījumi, kas ļautu izprast notiekošo. Pašpārvaldes dalībnieki devās pie žurnālistikas pulciņa vadītāja un ierosināja vēlreiz kopā izlasīt publicēto rakstu. Visiem bija skaidrs, ka žurnālists apraksta tikai vienu gadījumu (un nav zināms, vai izdomātu vai patiesu), vispārinot notiekošo, un arī raksta virsraksts neatbilst tā saturam. Tā kā gadījums bija noticis nesen un rakstā bija minēts, ka meitene mācās vidusskolā, skolēni sazinājās ar katras klases audzinātāju un noskaidroja, vai ir kāda skolniece, kura šajās dienās nav apmeklējusi skolu. Pēc ceturtdā telefona zvana notikumu pavediens sāka vīties straujāk – tā, visticamāk, ir Samanta. Samantas tālruņa numurs bija Justīnei, taču zvanīt bija kaut kā neomulīgi. Vairākas minūtes pagāja šauboties, bet skaidrs, ka zvans bija ātrākais ceļš uz atbildi. Pāris sekunžu neviens necēla klausuli, bet tad tajā atskanēja Samantas balss. Vārds pa vārdam, un tapa skaidrs, ka meitenei ir alerģija pret riekstiem. Viņa to zina un cenšas no riekstiem izvairīties, bet tajā dienā viņai tik ļoti bija sakārojušies karamēļu bulciņa ar riekstiem, ka viņa to nopirkusi un apēdusi. Slikti bija palicis jau ārpus skolas, parkā, un tad viņa zvanījusi mammai, lai atbrauc pakaļ. Samanta nav gribējusi mammai atklāt, ka pati pirkusi bulciņu, tāpēc mānījusi, ka ēdusi tikai pusdienas skolas ēdnīcā. Un vēlāk jau viss vēlies kā sniega lavīna, un bijis kauns atzīties, ka pati vien vainīga šajā situācijā.

Justīne nomierināja Samantu, jo bija skaidrs, ka notikušais ir pārpratums, taču tas jau bija paspējis nodarīt ļaunu gan ēdnīcas vadītājam, gan skolas direktoram, gan apmānījis visus tos, kuri satraucošo ziņu uztvēruši kā patiesu. Atstāt šo situāciju neatklātu bija noziegums. Jau nākamajā rītā skolas lielajā zālē tika rīkota tikšanās, kurā piedalījās Samanta un viņas mamma, ēdnīcas vadītāja, skolas direktors, žurnālisti un ikviens interesents. Stāsts tika izstāstīts no sākuma līdz galam, neatstājot vietu minējumiem. Ēdnīcas vadītāja apņēmas ēdienkartē pievienot alergēnu sarakstu, Samanta atvainojās par mānīšanos, Samantas mamma atvainojās par aso reakciju un preses iesaistīšanu, nepārbaudot notiekošo. Žēl tikai, ka šīs tikšanās rezultāts vairs netika publicēts presē. Viss noklusa, bet, vai tie, kuri šausminājās par ēdnīcas ēdienu, uzzināja, ka patiesībā meitene ar alerģiju pati skolas ēdnīcā nopirka bulciņu ar riekstiem un viņai no tās palika slikti? To mēs diemžēl nezinām vēl šobaltdien.

SAPROTI KONTEKSTU

STĀSTS PAR RIEKSTIEM UN MELIEM

B

Bija parasta trešdiena. Stundas, kā ierasts, sākās pēc zvana – pulksten deviņos. Viens pēc otra klasē ienāca 7.c klases skolēni, bija dzirdamas satrauktas frāzes: „Dzirdēji?“, „Šausmas!“, „Man jau tā likās!“, „Man arī bieži sāp vēders pēc pusdienām.” Balsis saplūda skaļā murdoņā. Matemātikas skolotāja Eva saprata, ka risināt vienādojumus brīdī, kad visi ir tik satraukti, nav tā labākā doma, un mēģināja noskaidrot, kas atgadījies. Izrādījās, ka sociālajos tīklos ceļo raksts *Skolas ēdnīca – bīstama!* un rakstam ir pievienota fotogrāfija no kapiem. Ieraksts jau ir apceļojis vecākus, bērnus un radījis pamatīgu sašutumu – kurš ir gājis bojā, kad tas noticis, kas galu galā ir apēsts skolas ēdnīcā, kas ir raksta autors – trūka atbildes, bet raksts liecināja, ka ir notikusi īsta traģēdija. Kāds teica, ka ir dzirdējis par šo gadījumu, kāds – ka redzējis savām acīm, vēl kāds – ka pazīst cietušo. Jura mamma, kas strādā vietējā avīzē, vecāku tērzētavas grupā ierakstīja, ka raksta autors ir kāds Ansis Gulbis, kurš apgalvo, ka notikušajā ir iesaistīta viņam ļoti labi zināma persona, taču vārdu tā arī neatklāj. Jau pēc dažām stundām raksts no vietējās avīzes tika pārpublicēts vienā no lielākajiem Latvijas medijiem ar virsrakstu *Traģēdiju Latvijas skolā izraisa nekvalitatīvs ēdiens*. Komentāru sadaļā daudzi pieprasīja skolas direktora atkāpšanos, līguma laušanu ar ēdinātāju, dalījās ar šausmu stāstiem no savas pieredzes.

Pienāca ceturtdiena, bet satraukums nebija samazinājies. Stāsti par notikušo kļuva tikai vēl biedējošāki. Skolas direktors tikās ar ēdnīcas vadītāju, runāja, mēģināja izprast, kas tad īsti ir noticis, taču atbildes nebija nevienam. Ne ēdnīcas vadītāja, ne darbinieki nebija pamanījuši ko jocīgu, nekāds traģisks gadījums ēdnīcas telpās nekad un kur nu vēl pēdējā laikā nebija noticis. Taču raksts, satraukums un aizdomas bija. Direktors nolēma ēdnīcu ceturtdien un piektdien slēgt, cerot, ka pa šīm dienām kaut kas noskaidrosies un nākamajā nedēļā varēs turpināties ierastais skolas darbs.

Pienāca pirmdiena. Jau pulksten 9 no rīta direktoru izsauca pašvaldības vadītājs un izglītības komisija. Neko labu tas nevēstīja. Pēc stundu garas sarunas skolas direktors iesniedza atlūgumu. Pašvaldība nolēma lauzt līgumu ar ēdināšanas uzņēmumu, jo iedzīvotāji gaidīja konkrētu rīcību. Ziņa par direktora atstādināšanu no amata un līguma laušanu izplatījās ātri. Pilsēta bija maza – darbu te vairs neatrast ne direktoram, ne ēdināšanas uzņēmuma vadītājam un darbiniekiem. Nākamajā iepirkumā par ēdināšanas pakalpojumu nodrošināšanu skolai piedalījās tikai viens pretendents – žurnālista brāļa vadītā kafejnīca. Tieši viņi kā vienīgie arī ieguva tiesības turpmākos piecus gadus skolā nodrošināt ēdināšanas pakalpojumus.

SAPROTI KONTEKSTU

STĀSTS PAR RIEKSTIEM UN MELIEM

C

Bija parasta trešdiena. Stundas, kā ierasts, sākās pēc zvana – pulksten deviņos. Viens pēc otra klasē ienāca 7.c klases skolēni, bija dzirdamas satrauktas frāzes: „Dzirdēji?“, „Šausmas!“, „Man jau tā likās!“, „Man arī bieži sāp vēders pēc pusdienām.” Balsis saplūda skaļā murdoņā. Matemātikas skolotāja Eva saprata, ka risināt vienādojumus brīdī, kad visi ir tik satraukti, nav tā labākā doma, un mēģināja noskaidrot, kas atgadījies. Izrādījās, ka sociālajos tīklos ceļo raksts *Skolas ēdnīca – bīstama!* un rakstam ir pievienota fotogrāfija no kapiem. Ieraksts jau ir apceļojis vecākus, bērnus un radījis pamatīgu sašutumu – kurš ir gājis bojā, kad tas noticis, kas galu galā ir apēsts skolas ēdnīcā, kas ir raksta autors – trūka atbildes, bet raksts liecināja, ka ir notikusi īsta traģēdija. Kāds teica, ka ir dzirdējis par šo gadījumu, kāds – ka redzējis savām acīm, vēl kāds – ka pazīst cietušo. Jura mamma, kas strādā vietējā avīzē, vecāku tērzētavas grupā ierakstīja, ka raksta autors ir kāds Ansis Gulbis, kurš apgalvo, ka notikušajā ir iesaistīta viņam ļoti labi zināma persona, taču vārdu tā arī neatklāj. Jau pēc dažām stundām raksts no vietējās avīzes tika pārpublicēts vienā no lielākajiem Latvijas medijiem ar virsrakstu *Traģēdiju Latvijas skolā izraisa nekvalitatīvs ēdiens*. Komentāru sadaļā daudzi pieprasīja skolas direktora atkāpšanos, līguma laušanu ar ēdinātāju, dalījās ar šausmu stāstiem no savas pieredzes.

Pienāca ceturtdiena, bet satraukums nebija samazinājies. Stāsti par notikušo kļuva tikai vēl biedējošāki. Skolas direktors tikās ar ēdnīcas vadītāju, runāja, mēģināja izprast, kas tad īsti ir noticis, taču atbildes nebija nevienam. Ne ēdnīcas vadītāja, ne darbinieki nebija pamanījuši ko jocīgu, nekāds traģisks gadījums ēdnīcas telpās nekad un kur nu vēl pēdējā laikā nebija noticis. Taču raksts, satraukums un aizdomas bija. Direktors nolēma ēdnīcu ceturtdien un piektdien slēgt, cerot, ka pa šīm dienām kaut kas noskaidrosies un nākamajā nedēļā varēs turpināties ierastais skolas darbs.

Pienāca pirmdiena, un skolas direktors tika izsaukts uz tikšanos pilsētas domē. Pēc vairāku stundu garām sarunām tika pieņemts lēmums skolā slēgt gan ēdnīcu, gan kafejnīcu, lai turpmāk izvairītos no skandalozām situācijām. Lēmums tika publicēts skolas tīmekļvietnē un par to tika informēta arī vecāku padome un skolēnu pašpārvalde. Turpmāk katrs ēdienu uz skolu ņēma pats. Nevienam tas nepatika, bet uz katru jautājumu skolas administrācija atbildēja: „Nav kafejnīcas un ēdnīcas, nav arī problēmu.” Jau pēc dažām nedēļām kafejnīcas telpas tika izīrētas autoskolai, kas deva papildu ienākumus skolas budžetā. Skolēni arvien biežāk starpbrīžos apmeklēja pārtikas veikalu, kas atrodas dažu minūšu gājienā. Visbiežāk pusdienām viņi pirka maizi, bulciņas, čipsus un kokakolu.

REAĢĒŠANA UZ NAIDA RUNU

STĀSTS PAR FUTBOLA BUMBU UN NAIDU

A

„Urrā!”, „Bumba vērtos!”, „*Bultas* uzvar!” – šie izsaučieni bija ierasta lieta, jo *Bultas* bija tiešām laba jauniešu futbola komanda. Katram spēlētājam mirdzēja acis, treniņiem un sacensībām tika veltīta visa uzmanība un enerģija, komandā valdīja cieņa un sapratne. Bet tad kādā dienā viss mainījās. Un sākās viss ar parastu sarunu ģērbtuvē. Rihards tā starp citu ieminējās, ka viņa klasē ir jauna skolniece, piebilstot, ka būs interesanti pavērot, kā viņa tiks galā ar visiem programmēšanas uzdevumiem, jo viņa taču ir meitene un šī ir programmēšanas klase. Neko jau tādu Rihards nepateica, Niks pa šiem gadiem bija pieradis, ka daudzi puisi uzskata, ka arī futbols ir tikai puisi lieta un nav domāts meitenēm. Bet Nikam šī meitene bija ļoti iepatikusies, un viņu aizskāra Riharda nicinošais un zobgalīgais tonis, tāpēc Niks nespējās, bet gan asi iebilda Rihardam. Tā arī viss sākās – vieni aizstāvēja Rihardu, otri Niku. Skaļa kliegšana, bļaušana un dūru vicināšana. Tracis norimās tikai tad, kad ieskrēja treneris un visus aizdzina mājās. Bet ar to viss nebeidzās – konflikts ar divkāršu sparurpinājās internetā. Tika izveidotas divas WhatsApp grupas, kurās ļauni apsmēja *tos otru*s. Pie fotogrāfijām tika rakstīti izsmējīgi komentāri, fotogrāfijas tika arī pārveidotas un publicētas, lai vēl vairāk aizskartu *tos nepareizi domājošos*.

Pagāja vairākas nedēļas, bet konflikts turpinājās. Komandas biedri bija sadalījušies divās karojošās nometnēs. Tas traucēja gan sportiskajiem sasniegumiem, gan mācībām, jo visi puisi mācījās vienā skolā un lielākā daļa – programmēšanas novirziena klasē.

Kādā programmēšanas nodarbībā skolotājs izstāstīja par gaidāmo programmēšanas olimpiādi. Priekšnosacījums dalībai – jāizveido klases komanda. Tika nolemts, ka katrs skolēns uz lapiņas uzrakstīs to trīs skolēnu vārdus, kuriem būtu jāpārstāv skola šajā olimpiādē. Kad balsis tika saskaitītas, izrādījās, ka izvirzīto vidū nav ne Riharda, ne Nika un arī neviena cita puīša no futbola komandas. Noskaidrojās, ka daļa skolēnu domā, ka futbolisti nevar vienlaikus būt arī labi programmētāji, bet citi ir dzirdējuši par konfliktu un baidās, ka tāds pats naidis var vērsties pret kādu no olimpiādes komandas, ja gadīsies kļūdoties vai pateikt kaut ko tādu, kas nesakrīt ar viņu uzskatiem. Jā, situācija nebija no tām labākajām. Pietika jau ar pēdējiem zaudējumiem futbola laukumā, netikt uz olimpiādi bija jau par daudz. Rihards vairs nespēja emocijas turēt sevī un vakarā par šo situāciju pastāstīja mammai. Riharda mamma bija psiholoģe un uz problēmām mācēja paskatīties kaut kā īpaši. Uz klausot radušos situāciju, nu vismaz Riharda stāstījumu par to, mamma uzdeva dažus precizējošus jautājumus, un viņai bija skaidrs rīcības plāns. Pēc sarunas mamma piezvanīja trenerim un sarunāja, ka nākamais treniņš notiks pļavā pie stadiona un par to, kas tur notiks, parūpēsies Riharda mamma. Uz treniņu viņa pasūtīja vairākas picas, Rihards palīdzēja iekārtot pļavā sēdvietas. Puīši sāka nākt, bet nekādu prieku vai izbrīnu neizrādīja. Tas, kas notika tālāk, ir aprakstāms īsi – Riharda mamma sadalīja puīšus pāros, katram pārim iedeva picu un lūdza, ēdot picu, dažu minūšu laikā atrast trīs lietas, kas abus pāra dalībniekus vieno, un vienu lietu, kas šķir. Bija patīkami vērot, kā mainījās atmosfēra un arvien biežāk ieskanējās smieklī. Noslēgumā Riharda mamma apjautājās, kādi secinājumi puīšiem sarunas laikā radušies. Izrādījās, ka pilnīgi visus puīšus vieno futbols, tas, ka puīši mācās vienā klasē, vienādi bija arī mīļākie ēdieni, mūzika, filmas, piedzīvojumi. Kā atšķirības tika definētas matu krāsa, auguma garums, svars, tautība, nu un daži, tostarp Niks un Rihards, minēja konflikta iemeslu – atšķirīgi uzskati par meitenēm informācijas tehnoloģiju jomā. Patiesībā jau nekāda garā saruna vairs nebija vajadzīga, visiem bija skaidri redzams, cik daudz ir kopīgo lietu. Atlika tikai vienoties, ka katram ir un var būt citādi uzskati, taču tie jāpauž un jāuzklausa cieņpilni. Lai no šādām situācijām nākotnē izvairītos, tika pierakstīts jauns noteikums Futbola komandas uzvedības noteikumos: „Ja tu aizskar kādu komandas dalībnieku, tev ir pienākums sagādāt picu visai komandai!” Ikvienš parakstīja šo apņemšanos. Treniņa laiks jau sen bija pagājis, bet sarunas vēl nebeidzās. Izrādījās, ka ir tik daudz sakrājiens, ko pārrunāt, netērējot laiku dzēlībām un stulbu komentāru rakstīšanai internetā. Jau pēc dažām nedēļām komanda ieguva kārtējo uzvaras kausu novada čempionātā.

REAĢĒŠANA UZ NAIDA RUNU

STĀSTS PAR FUTBOLA BUMBU UN NAIDU

B

„Urrā!”, „Bumba vērtos!”, „*Bultas* uzvar!” – šie izsaučieni bija ierasta lieta, jo *Bultas* bija tiešām laba jauniešu futbola komanda. Katram spēlētājam mirdzēja acis, treniņiem un sacensībām tika veltīta visa uzmanība un enerģija, komandā valdīja cieņa un sapratne. Bet tad kādā dienā viss mainījās. Un sākās viss ar parastu sarunu ģērbtuvē. Rihards tā starp citu ieminējās, ka viņa klasē ir jauna skolniece, piebilstot, ka būs interesanti pavērot, kā viņa tiks galā ar visiem programmēšanas uzdevumiem, jo viņa taču ir meitene un šī ir programmēšanas klase. Neko jau tādu Rihards nepateica, Niks pa šiem gadiem bija pieradis, ka daudzi puisi uzskata, ka arī futbols ir tikai puisi lieta un nav domāts meitenēm. Bet Nikam šī meitene bija ļoti iepatikusies, un viņu aizskāra Riharda nicinošais un zobgalīgais tonis, tāpēc Niks nespējās, bet gan asi iebilda Rihardam. Tā arī viss sākās – vieni aizstāvēja Rihardu, otri Niku. Skaļa kliegšana, bļaušana un dūru vicināšana. Tracis norimās tikai tad, kad ieskrēja treneris un visus aizdzina mājās. Bet ar to viss nebeidzās – konflikts ar divkāršu sparurpinājās internetā. Tika izveidotas divas WhatsApp grupas, kurās ļauni apsmēja *tos otrus*. Pie fotogrāfijām tika rakstīti izsmējīgi komentāri, fotogrāfijas tika arī pārveidotas un publicētas, lai vēl vairāk aizskartu *tos nepareizi domājošos*.

Pagāja vairākas nedēļas, bet konflikts turpinājās. Komandas biedri bija sadalījušies divās karojošās nometnēs. Tas traucēja gan sportiskajiem sasniegumiem, gan mācībām, jo visi puisi mācījās vienā skolā un lielākā daļa – programmēšanas novirziena klasē.

Bija aizgājies par tālu. Lai situāciju risinātu, komandas treneris nolēma tikties ar komandas dalībnieku vecākiem. Uz tikšanos bija uzaicināts arī policijas pārstāvis, kurš izstāstīja, kāds sods draud par naida runu internetā. Klātesošie vecāki vienojās, ka mājās nopietni pārrunās radušos situāciju, izskaidros iespējamās sekas un mēģinās samierināt abas puses. Tā teikt, viss beidzās uz cerīgas nots. Bet nākamās dienas pierādīja pretējo. Pēc sapulces pagāja vien četras dienas, kad policija saņēma pirmo iesniegumu. Tam sekoja vēl viens. Tika ierosinātas divas administratīvās lietas par naida runu un huligānismu internetā. Vainīgos no komandas izslēdza. Komandas vārds izskanēja medijos un šoreiz diemžēl ne saistībā ar uzvarām. Vēl pēc dažām dienām treneris saņēma oficiālu vēstuli, kurā galvenais komandas atbalstītājs lauza sadarbības līgumu ar komandu.

Visiem sen jau bija aizmirsies, par ko bija sākotnējais strīds, bet komanda nu bija sadalījusies divās karojošās nometnēs, zaudējusi divus spēlētājus, galveno atbalstītāju un kļuvusi sportiski vāja. Ik pa laikam konflikts uzplauksnīja no jauna, jo internetā joprojām varēja atrast aizvainojošos komentārus. Atlika kādam tos palasīt, un, gribi negribi, atkal radās kāds jauns un dzelīgs komentārs. Vai puisi spēs tikt pāri šim konfliktam un pārkāpt muļķīga naida un dzelīga komentāru radītai aizai, rādīs laiks.

REAĢĒŠANA UZ NAIDA RUNU

STĀSTS PAR FUTBOLA BUMBU UN NAIDU

C

„Urrā!”, „Bumba vērtos!”, „*Bultas* uzvar!” – šie izsaučieni bija ierasta lieta, jo *Bultas* bija tiešām laba jauniešu futbola komanda. Katram spēlētājam mirdzēja acis, treniņiem un sacensībām tika veltīta visa uzmanība un enerģija, komandā valdīja cieņa un sapratne. Bet tad kādā dienā viss mainījās. Un sākās viss ar parastu sarunu ģērbtuvē. Rihards tā starp citu ieminējās, ka viņa klasē ir jauna skolniece, piebilstot, ka būs interesanti pavērot, kā viņa tiks galā ar visiem programmēšanas uzdevumiem, jo viņa taču ir meitene un šī ir programmēšanas klase. Neko jau tādu Rihards nepateica, Niks pa šiem gadiem bija pieradis, ka daudzi puiši uzskata, ka arī futbols ir tikai puišu lieta un nav domāts meitenēm. Bet Nikam šī meitene bija ļoti iepatikusies, un viņu aizskāra Riharda nicinošais un zobgalīgais tonis, tāpēc Niks nesmējās, bet gan asi iebilda Rihardam. Tā arī viss sākās – vieni aizstāvēja Rihardu, otri Niku. Skaļa kliegšana, bļaušana un dūru vicināšana. Tracis norimās tikai tad, kad ieskrēja treneris un visus aizdzina mājās. Bet ar to viss nebeidzās – konflikts ar divkāršu sparū turpinājās internetā. Tika izveidotas divas *WhatsApp* grupas, kurās ļauni apsmēja *tos otru*s. Pie fotogrāfijām tika rakstīti izsmējīgi komentāri, fotogrāfijas tika arī pārveidotas un publicētas, lai vēl vairāk aizskartu *tos nepareizi domājošos*.

Pagāja vairākas nedēļas, bet konflikts turpinājās. Komandas biedri bija sadalījušies divās karojošās nometnēs. Tas traucēja gan sportiskajiem sasniegumiem, gan mācībām, jo visi puiši mācījās vienā skolā un lielākā daļa – programmēšanas novirziena klasē.

Treneris vēroja notiekošo. Sacensībās zaudējums sekoja zaudējumam. Viņš runāja ar spēlētājiem, bet tā arī nebija skaidrs, kā konfliktu novērst. Spēlētājiem vairs nepatika nākt uz treniņiem, ierasto azartu acu skatienā bija nomainījušas dusmas un naids. Tieši tad trenerim piedāvāja darbu blakus pilsētā, kur nupat bija pabeigta jauna futbola laukuma būvniecība. Bija žēl pamest *Bultas*, taču likās, ka no palikšanas nekādas jēgas nav. Puišiem svarīgāks par futbolu nu bija strīds. Jaunu treneri atrast tā arī neizdevās, un futbola komanda *Bultas* tika likvidēta.

KĀ SEVI PASARGĀT INTERNETĀ? STĀSTS PAR LĪVU UN LĪVU

A

Līvu apbrīvoja visi – vienmēr smaidoša, pašpārliecināta un interesanta. Ak, jā, mēs runājam par to Līvu, kas atrodama internetā. Patiesībā apbrīnot vajadzēja nevis Līvas radīto ārējo tēlu, bet gan viņas raksturu un mērķtiecību – apzināti un rūpīgi veidot savu digitālo tēlu, mācīties izmantot arvien jaunas un sarežģītas grafiskā dizaina programmas un cītīgi apstrādāt katru fotogrāfiju, veidot atbilstošus tēmturus un tekstus – tas bija Līvas lēmums, un tam viņa tērēja lielāko daļu sava laika. Reālajā dzīvē Līva bija digitālās Līvas pretstats – introverta, nepārliecināta, bieži skumju mākta. Kam gan tāda varētu patikt? Līva bija mēģinājusi mainīties, iestājusies deju kolektīvā, piedalījies dažādos projektos, taču, kolīdz Līvai vajadzēja uzstāties publikas priekšā, iestājās sastingums. Bija pilnīgi skaidrs, ka sevi mainīt ir iespējams, taču tas prasa ilgu laiku un bieži arī izešanu no savas komforta zonas. Daudz vieglāk bija radīt sevi no jauna, īpaši parēķinot, ka ar vienu stundu pietiek, lai izvēlētos skaistāko vietu, labāko rakursu, uzņemtu vairākas fotogrāfijas, atlasītu un uzlabotu labāko no tām, publicētu un saņemtu 200 *patīk*. Dzīvē vienā stundā 200 cilvēkiem iepatīties nez vai ir iespējams. Varbūt ir, bet Līva bija pārliecināta, ka to var aktrises vai dziedātājas, ne jau nu Līva no Aizkraukles.

Līva zināja, ka jebkurš *patīk* nozīmēja tieši to – viņa patīk neskaitāmiem cilvēkiem. Atzinība lika Līvai censties vēl vairāk. Viņas noskaņojums arvien vairāk bija atkarīgs no iegūto *patīk* skaita. Viņa sev patika tad, ja patika citiem. Pašsaprotami, ka arvien vairāk laika Līva veltīja savas digitālās personības veidošanai. Vienkārši tāpēc, ka reālā Līva jutās kā *pelēka pele*.

Kādu dienu internetā Līva ieraudzīja reklāmu – aicinājumu pieteikties tiešsaistē organizētā skaistumkonkursā. Uzvarētāju bija paredzēts noteikt, pamatojoties tikai uz saņemto *patīk* skaitu. Nekādas kāpšanas uz skatuves, nekādas sarunas ar svešiem cilvēkiem, taču iekārojams balvu fonds. Līva izlēma pamēģināt, jo īpaši tāpēc, ka uz to mudināja arī vairākas sekotājas. Daudzas stundas, rediģējot fotogrāfijas, veidojot ierakstus, atbildot apbrīnotājiem, un uzvara bija rokā. Tad nāca pavisam negaidīta ziņa – balva bija jāsaņem personīgi. Līva ilgi šaubījās, vai doties, taču balva bija vērtīga – jauns dators un vairākas diezgan dārgas fotogrāfiju apstrādes programmas. Viņa devās uz norādīto adresi, taču konkursa organizatori viņu neatpazīna – parasta pusaudze, nekā apbrīnojama un izcila. Lai saņemtu nopelnīto balvu, Līvai vajadzēja parādīt, kā viņa apstrādā fotogrāfijas, apliecinot, ka fotogrāfijas ir viņas, un izmanto digitālās prasmes, lai veidotu veiksmīgu digitālo tēlu. Balvu viņai pasniedza, bet gaidītā gandarījuma vietā Līva juta vilšanos, aizvainojumu un kaunu. Izejot no konkursa organizatoru biroja, Līva satika Miku – paziņu no bērnudārza laikiem. Lai arī Miks nebija no ievērotākajiem un bieži Līvu bija apcēlis viņas lēnīguma dēļ, pat viņš saprata, ka kaut kas nav kārtībā. Jau pēc pirmā jautājuma Līva vairs nespēja noturēt emocijas un, dusmām mijoties ar asarām, kā pupas nobēra: „Es gribu arī dzīvē būt tik novērtēta kā internetā, gribu būt tā otra Līva, tā skaistā, kas visiem patīk, ne šī!” Mierināšanas vietā Miks sāka smieties. Līvu tas nepārsteidza, šodien visi par viņu smējās. Taču Miks smējās kaut kā citādi, nopietnāk. Patiesībā viņš vienmēr bija mazliet citādāks nekā citi. Līva ieskatījās Mikam acīs, un viņš ierunājās: „Es tiešām nezinu, kāda tu esi internetā, jo es nelietoju sociālos tīklus. Bet vēl vakar dzirdēju, ka Toms citiem stāstīja, ka tu ātrāk par visiem esi izrēķinājusi matemātikas konkursa uzdevumus. To es uzskatu par reālu sasniegumu. Internetā viss ir bezpersonisks, paviršs, tie cilvēki patiesībā neko nezina un arī negrib zināt par tevi. Kļūsti par rozā ziloni un tu iegūsi vēl lielāku popularitāti!”

Līva noklausījās teikto. Nebija tā, ka viņa nekad nebūtu par to aizdomājusies un Miks būtu pateicis kaut ko jaunu, taču interesi izraisīja Mika teiktais par sociālo tīklu neizmantošanu. Likās, ka viņa pirmo reizi satiek vienaudzi, kurš neizmanto sociālos tīklus. Kā tur bija – ja tevis nav internetā, tevis nav vispār? Bet, lūk, Miks, dzīvāks par dzīvu, stāv Līvas priekšā un vēl dod Līvai padomus.

Līva vēl pāris minūšu parunāja ar Miku, bet pašsajūta kļuva tikai sliktāka. Kā gan var mierināt cilvēks, kuram sociālie tīkli ir kā Morzes ābece? Dodoties mājās, Līva izlēma rīkoties. Plāns bija vienkāršs. Līva nolēma kopēt slavenības, kuras arī ik pa brīdīm publicē savas fotogrāfijas bez apstrādes. Līva tādām sekoja un labi zināja, ka daudziem patīk šāda atklātība. Līva bija pārliecināta, ka viņai ir tik daudz sekotāju, ka šāda rīcība tikai vairo viņas sekotāju pulku un sniegs šobrīd tik nepieciešamo atbalstu. Un no kā gan cita lai to gūst, ja ne no cilvēkiem, kuri katru dienu pēta un apbrīno viņas fotogrāfijas. Jau pēc dažām minūtēm tapa fotogrāfija, kas pilnīgi bez apstrādes tika publicēta. Un tieši šis mirklis mainīja visu – sākās negatīvu un aizskarošu komentāru lavīna. Komentāri bira viens pēc otra – par neglītumu, par mānīšanu, par muļķību un vēl, un vēl, un vēl. Viens par otru dzēlīgāki, viens par otru aizskarošāki. Sekotāju skaits strauji saruka. Līva nebija gatava šādam notikumam pavērsienam. Viņa bija ļoti apjukusi, nervoza un stundām raudāja. Viss bija mainījies vienā mirklī, kad viņa bija izlēmusi būt patiesa. Tāpat patiesība nevienam internetā nav vajadzīga. Nu šo mācību viņa bija guvusi. Viņa arī saprata, ka nevar dzīvot bez atzinības. Jau nākamajā dienā Līva atsāka likt skaisti apstrādātas fotogrāfijas, bet katra no tām nu izpelnījās niknus komentārus, nevis gaidītos *patīk*. Līva nepadevās. Viņa izveidoja jaunu profilu ar citu vārdu, pārkrāsoja matus un sāka visu no gala. Līva bija gatava mainīties arī turpmāk, arvien vairāk savu digitālo es attālinot no reālā es. Taču viss nenotika, kā plānots. Aizraujoties tikai ar fotogrāfiju apstrādi, Līva bija aizmirsusi par sava profila drošību, un jaunais Līvas profils tika uzlauzts. Līva atkal zaudēja visu, kas bija sasniegts. Bija sajūta, ka pasaule ir sabrukusi. Līvu pārņēma nepārejoša trauksmes sajūta, bailes atvērt sociālos tīklus, bezmiegs, apetītes zudums. Līvas vecākā māsa saprata, ka nu vairs nav labi. Viņa aizveda Līvu pie psiholoģes. Tas bija ilgs un grūts process, lai Līvai celtu pašapziņu, ļautu noticēt saviem spēkiem un samazinātu atkarību no uzmanības sociālajos tīklos. Līvai bija jāsatiek un jāiemil Tistā Līva.

KĀ SEVI PASARGĀT INTERNETĀ? STĀSTS PAR LĪVU UN LĪVU

B

Līvu apbrīvoja visi – vienmēr smaidoša, pašpārliecināta un interesanta. Ak, jā, mēs runājam par to Līvu, kas atrodama internetā. Patiesībā apbrīnot vajadzēja nevis Līvas radīto ārējo tēlu, bet gan viņas raksturu un mērķtiecību – apzināti un rūpīgi veidot savu digitālo tēlu, mācīties izmantot arvien jaunas un sarežģītas grafiskā dizaina programmas un cītīgi apstrādāt katru fotogrāfiju, veidot atbilstošus tēmturus un tekstus – tas bija Līvas lēmums, un tam viņa tērēja lielāko daļu sava laika. Reālajā dzīvē Līva bija digitālās Līvas pretstats – introverta, nepārliecināta, bieži skumju māka. Kam gan tāda varētu patikt? Līva bija mēģinājusi mainīties, iestājusies deju kolektīvā, piedalījies dažādos projektos, taču, kolīdz Līvai vajadzēja uzstāties publikas priekšā, iestājās sastingums. Bija pilnīgi skaidrs, ka sevi mainīt ir iespējams, taču tas prasa ilgu laiku un bieži arī izešanu no savas komforta zonas. Daudz vieglāk bija radīt sevi no jauna, īpaši parēķinot, ka ar vienu stundu pietiek, lai izvēlētos skaistāko vietu, labāko rakursu, uzņemtu vairākas fotogrāfijas, atlasītu un uzlabotu labāko no tām, publicētu un saņemtu 200 *patīk*. Dzīvē vienā stundā 200 cilvēkiem iepatīkties nez vai ir iespējams. Varbūt ir, bet Līva bija pārliecināta, ka to var aktrises vai dziedātājas, ne jau nu Līva no Aizkraukles.

Līva zināja, ka jebkurš *patīk* nozīmēja tieši to – viņa *patīk* neskaitāmiem cilvēkiem. Atzinība lika Līvai censties vēl vairāk. Viņas noskaņojums arvien vairāk bija atkarīgs no iegūto *patīk* skaita. Viņa sev patika tad, ja patika citiem. Pašsaprotami, ka arvien vairāk laika Līva veltīja savas digitālās personības veidošanai. Vienkārši tāpēc, ka reālā Līva jutās kā *pelēka pele*.

Kādu dienu internetā Līva ieraudzīja reklāmu – aicinājumu pieteikties tiešsaistē organizētā skaistumkonkursā. Uzvarētāju bija paredzēts noteikt, pamatojoties tikai uz saņemto *patīk* skaitu. Nekādas kāpšanas uz skatuves, nekādas sarunas ar svešiem cilvēkiem, taču iekārojams balvu fonds. Līva izlēma pamēģināt, jo īpaši tāpēc, ka uz to mudināja arī vairākas sekotājas. Daudzas stundas, redīgējot fotogrāfijas, veidojot ierakstus, atbildot apbrīnotājiem, un uzvara bija rokā. Tad nāca pavisam negaidīta ziņa – balva bija jāsaņem personīgi. Līva ilgi šaubījās, vai doties, taču balva bija vērtīga – jauns dators un vairākas diezgan dārgas fotogrāfiju apstrādes programmas. Viņa devās uz norādīto adresi, taču konkursa organizatori viņu neatpazīna – parasta pusaudze, nekā apbrīnojama un izcila. Lai saņemtu nopelnīto balvu, Līvai vajadzēja parādīt, kā viņa apstrādā fotogrāfijas, apliecinot, ka fotogrāfijas ir viņas, un izmanto digitālās prasmes, lai veidotu veiksmīgu digitālo tēlu. Balvu viņai pasniedza, bet gaidītā gandarījuma vietā Līva jūta vilšanos, aizvainojumu un kaunu. Izejot no konkursa organizatoru biroja, Līva satika Miku – paziņu no bērnudārza laikiem. Lai arī Miks nebija no ievērotākajiem un bieži Līvu bija apcēlis viņas lēnīguma dēļ, pat viņš saprata, ka kaut kas nav kārtībā. Jau pēc pirmā jautājuma Līva vairs nespēja noturēt emocijas un, dusmām mijoties ar asarām, kā pupas nobēra: „Es gribu arī dzīvē būt tik novērtēta kā internetā, gribu būt tā otra Līva, tā skaistā, kas visiem patīk, ne šī!” Mierināšanas vietā Miks sāka smieties. Līvu tas nepārsteidza, šodien visi par viņu smējās. Taču Miks smējās kaut kā citādi, nopietnāk. Patiesībā viņš vienmēr bija mazliet citādāks nekā citi. Līva ieskatījās Mikam acīs, un viņš ierunājās: „Es tiešām nezinu, kāda tu esi internetā, jo es nelietoju sociālos tīklus. Bet vēl vakar dzirdēju, ka Toms citiem stāstīja, ka tu ātrāk par visiem esi izrēķinājusi matemātikas konkursa uzdevumus. To es uzskatu par reālu sasniegumu. Internetā viss ir bezpersonisks, paviršs, tie cilvēki patiesībā neko nezina un arī negrib zināt par tevi. Kļūsti par rozā ziloni un tu iegūsi vēl lielāku popularitāti!”

Līva noklausījās teikto. Nebija tā, ka viņa nekad nebūtu par to aizdomājusies un Miks būtu pateicis kaut ko jaunu, taču interesi izraisīja Mika teiktais par sociālo tīklu neizmantošanu. Likās, ka viņa pirmo reizi satiek vienaudzi, kurš neizmanto sociālos tīklus. Kā tur bija – ja tevis nav internetā, tevis nav vispār? Bet, lūk, Miks, dzīvāks par dzīvu, stāv Līvas priekšā un vēl dod Līvai padomus.

Tas Līvu pamatīgi sadusmoja. Mikam nebija ne mazākā priekšstata, kā Līva jūtas, kā arī ne mazāko tiesību teikt, ka Līva rīkojas nepareizi. Iespējams, citā situācijā Līva nesāktu kliegt, bet šodien viņa bija tik satraukta, ka šī saruna pārvērtās personīgo apvainojumu lavīnā. Līva pateica daudz lieka, daudz nepatiesa, bet likās, ka Miks iemieso visus tos, kas Līvai nodarījuši pāri. Miks apmulsā, pāris minūšu vēl centās skaidroties, taču uz katru Mika vārdu Līvai bija dzēlīgs teikums pretim. Šī saruna bija pārtapusi par cīņu un nonākusi strupceļā. Viņi neatvadoties katrs aizgāja uz savu pusi. Līva devās mājās, lejuplādēja programmas jaunajā datorā un sāka vēl cītīgāk apstrādāt fotogrāfijas, turpinot veidot nevainojamu digitālo tēlu. Sekotāju skaits auga, katru dienu Līva saņēma vairāk nekā 200 *patīk*, kas radīja pārliecību, ka Līvu mīl un apbrīno. Tas nekas, ka reālajā dzīvē Līvai vairs nebija draugu, jo nebija laika, un pēc sarunas ar Miku Līva bija pārliecināta, ka neviens jau līdz galam nesapratīs Līvas sajūtas.

KĀ SEVI PASARGĀT INTERNETĀ? STĀSTS PAR LĪVU UN LĪVU

C

Līvu apbrīvoja visi – vienmēr smaidoša, pašpārliecināta un interesanta. Ak, jā, mēs runājam par to Līvu, kas atrodama internetā. Patiesībā apbrīnot vajadzēja nevis Līvas radīto ārējo tēlu, bet gan viņas raksturu un mērķtiecību – apzināti un rūpīgi veidot savu digitālo tēlu, mācīties izmantot arvien jaunas un sarežģītas grafiskā dizaina programmas un cītīgi apstrādāt katru fotogrāfiju, veidot atbilstošus tēmturus un tekstus – tas bija Līvas lēmums, un tam viņa tērēja lielāko daļu sava laika. Reālajā dzīvē Līva bija digitālās Līvas pretstats – introverta, nepārliecināta, bieži skumju mākta. Kam gan tāda varētu patikt? Līva bija mēģinājusi mainīties, iestājusies deju kolektīvā, piedalījies dažādos projektos, taču, kolīdz Līvai vajadzēja uzstāties publikas priekšā, iestājās sastingums. Bija pilnīgi skaidrs, ka sevi mainīt ir iespējams, taču tas prasa ilgu laiku un bieži arī izešanu no savas komforta zonas. Daudz vieglāk bija radīt sevi no jauna, īpaši parēķinot, ka ar vienu stundu pietiek, lai izvēlētos skaistāko vietu, labāko rakursu, uzņemtu vairākas fotogrāfijas, atlasītu un uzlabotu labāko no tām, publicētu un saņemtu 200 patīk. Dzīvē vienā stundā 200 cilvēkiem iepatīkties nez vai ir iespējams. Varbūt ir, bet Līva bija pārliecināta, ka to var aktrises vai dziedātājas, ne jau nu Līva no Aizkraukles.

Līva zināja, ka jebkurš patīk nozīmēja tieši to – viņa patīk neskaitāmiem cilvēkiem. Atzinība lika Līvai censties vēl vairāk. Viņas noskaņojums arvien vairāk bija atkarīgs no iegūto patīk skaita. Viņa sev patika tad, ja patika citiem. Pašsaprotami, ka arvien vairāk laika Līva veltīja savas digitālās personības veidošanai. Vienkārši tāpēc, ka reālā Līva jutās kā *pelēka pele*.

Kādu dienu internetā Līva ieraudzīja reklāmu – aicinājumu pieteikties tiešsaistē organizētā skaistumkonkursā. Uzvarētāju bija paredzēts noteikt, pamatojoties tikai uz saņemto patīk skaitu. Nekādas kāpšanas uz skatuves, nekādas sarunas ar svešiem cilvēkiem, taču iekārojams balvu fonds. Līva izlēma pamēģināt, jo īpaši tāpēc, ka uz to mudināja arī vairākas sekotājas. Daudzas stundas, redīgējot fotogrāfijas, veidojot ierakstus, atbildot apbrīnotājiem, un uzvara bija rokā. Tad nāca pavisam negaidīta ziņa – balva bija jāsaņem personīgi. Līva ilgi šaubījās, vai doties, taču balva bija vērtīga – jauns dators un vairākas diezgan dārgas fotogrāfiju apstrādes programmas. Viņa devās uz norādīto adresi, taču konkursa organizatori viņu neatpazīna – parasta pusaudze, nekā apbrīnojama un izcila. Lai saņemtu nopelnīto balvu, Līvai vajadzēja parādīt, kā viņa apstrādā fotogrāfijas, apliecinot, ka fotogrāfijas ir viņas, un izmanto digitālās prasmes, lai veidotu veiksmīgu digitālo tēlu. Balvu viņai pasniedza, bet gaidītā gandarījuma vietā Līva jūta vilšanos, aizvainojumu un kaunu. Izejot no konkursa organizatoru biroja, Līva satika Miku – paziņu no bērnudārza laikiem. Lai arī Miks nebija no ievērotākajiem un bieži Līvu bija apcēlis viņas lēnīguma dēļ, pat viņš saprata, ka kaut kas nav kārtībā. Jau pēc pirmā jautājuma Līva vairs nespēja noturēt emocijas un, dusmām mijoties ar asarām, kā pupas nobēra: „Es gribu arī dzīvē būt tik novērtēta kā internetā, gribu būt tā otra Līva, tā skaistā, kas visiem patīk, ne šī!” Mierināšanas vietā Miks sāka smieties. Līvu tas nepārsteidza, šodien visi par viņu smējās. Taču Miks smējās kaut kā citādi, nopietnāk. Patiesībā viņš vienmēr bija mazliet citādāks nekā citi. Līva ieskatījās Mikam acīs, un viņš ierunājās: „Es tiešām nezinu, kāda tu esi internetā, jo es nelietoju sociālos tīklus. Bet vēl vakar dzirdēju, ka Toms citiem stāstīja, ka tu ātrāk par visiem esi izrēķinājusi matemātikas konkursa uzdevumus. To es uzskatu par reālu sasniegumu. Internetā viss ir bezpersonisks, paviršs, tie cilvēki patiesībā neko nezina un arī negrib zināt par tevi. Kļūsti par rozā ziloni un tu iegūsi vēl lielāku popularitāti!”

Līva noklausījās teikto. Nebija tā, ka viņa nekad nebūtu par to aizdomājusies un Miks būtu pateicis kaut ko jaunu, taču interesi izraisīja Mika teiktais par sociālo tīklu neizmantošanu. Likās, ka viņa pirmo reizi satiek vienaudzi, kurš neizmanto sociālos tīklus. Kā tur bija – ja tevis nav internetā, tevis nav vispār? Bet, lūk, Miks, dzīvāks par dzīvu, stāv Līvas priekšā un vēl dod Līvai padomus.

Šīs sarunas laikā Līva jūta neizskaidrojamu prieku. Kāds runāja ar Līvu, saruna bija ļoti interesanta, izskatījās, ka Miks nemaz nevēlas ātrāk doties prom. Atnākot mājās, Līva jutās kā apreibusī. Izpakoja datoru, lejuplādēja programmas, bet domas bija pie Mika stāstītā. Viņš darbojas jauniešu organizācijā, bieži piedalās starptautiskos projektos, strādā arī kā brīvprātīgais. Tik daudz interesantu piedzīvojumu, tikšanos, jaunu prasmju un izaicinājumu. Un vēl viņš bija minējis, ka viņi meklē jaunieci, kurš prot veidot sociālo tīklu reklāmas viņu pasākumiem un projektiem. Līva nolēma pameklēt informāciju par šo organizāciju internetā. Lasot par viņu projektiem, pagāja vairākas stundas. Līva tikai vakarā attapās, ka nav apstrādājusi nevienu fotogrāfiju. Jočigi, bet viņa pat nepārmeta sev par to. Jau nākamajā dienā Līva sazvanījās ar Miku un sarunāja vēlreiz satikties. Kopš šīs tikšanās Līva kļuva par jauniešu organizācijas brīvprātīgo, veidoja reklāmas, fotografēja pasākumos, veidoja interesantus ierakstus. Jau pēc dažiem mēnešiem organizācijai bija audzis gan sekotāju skaits internetā, gan arī aktīvo biedru skaits. Arvien mazāk Līva publicēja savas fotogrāfijas, daudz vairāk tās, ko bija uzņēmusi kā fotogrāfe, lai stāstītu par kādu jauniešu organizētu pasākumu, aktivitāti, risināmu problēmu vai vēl darāmu darbu. Daļai sekotāju tas nebija saistoši, taču daļa novērtēja Līvas aktīvo darbošanos. Ja pie kādas no fotogrāfijām arī parādījās negatīvs komentārs vai ieraksts tā arī neguva lielu popularitāti, Līva nepārdzīvoja. Viņa zināja, ka ir daļa no nozīmīga procesa un palīdz uzlabot jauniešu dzīvi šajā pilsētā.

DALIES AR INFORMĀCIJU ATBILDĪGI STĀSTS NE TIKAI SĪKAJIEM

A

„Nu cik var malt kaut kādas bērnišķīgas muļķības – neizpauž savu e-pasta paroles, nesūti internetā mājas durvju kodu, neregistrējies aizdomīgās tīmekļvietnēs,” nodomā Aigars, garlaikoti klausoties skolotājas stāstījumu par drošību internetā. Aigaram ir jau 15 gadu, un nekāds sīkais viņš vairs nav – viņam jau ir draudzene. Ne tikai tāda sarunu biedrene, bet kaut kas daudz vairāk. Viņam liekas, ka viņš pirmo reizi ir iemīlējis. Nu visi sīkumi jums nav jāzina, bet Agatei ir 16 gadu, un viņa ir ļoti skaista. Vakar viņa Aigaram atsūtīja savu kailfoto. Viņi pagaidām sazinās tikai internetā, jo Agate dzīvo citā pilsētā, bet pēc dažām nedēļām, kad sāksies vasaras brīvlaiks, viņi noteikti satiksies. Aigars ir ļoti priecīgs, jo Agate viņam internetā atrakstīja pirmā. Parasti Aigars meitenēm ne pārāk patīk, viņš neprot jokot tā kā citi, nav pārāk sabiedrīks, tāpēc Agate Aigaram šķiet ļoti īpaša. Taču šodien Aigars ir mazliet satraukts, jo viņam ir jānosūta Agatei savs kailfoto. Aigaram nepatīk šī doma, jo viņš nav pārāk sportīks un patiesībā kautrējas no tā, kā izskatās. Bet Agate jau no rīta bija uzstājīga, sakot, ka viņa savu fotogrāfiju taču ir atsūtījusi, tagad esot Aigara kārtā. Aigars zina, ka Agate ir atšķirīga no viņa klases meitenēm, kas tikai ķīķina un runā visādas muļķības. Agatei galu galā ir jau 16 gadu, tāpēc laikam šāds lūgums ir normāls. Draugam Kārlim Aigars kautrējas prasīt padomu, jo šī tomēr ir ļoti personīga lieta. Un ko gan Kārlis var zināt, viņam pašam vēl nav meitenes.

Pēc stundām Aigars dodas uz ezeru. Nav jāiet ilgi – 20 minūtes, un viņš ir klāt, taču ierastais ceļš šoreiz liekas daudz garāks. Visu ceļu Aigars pats sevi pārliecina, ka Agatei viņš patīk un patiks, kāds ir – nav ko izlikties. Ātri tiek uzņemts foto un uzreiz pārsūtīts Agatei. Viņam būtu ļoti liels kauns, ja kāds šo fotogrāfiju redzētu, bet Agate ir viņa meitene. No viņas nekādu noslēpumu nedrīkst būt.

Viņš ātri nopeldas un dodas mājup. Un tad pienāk ziņa no Agates, pilnīgi nesaprotama ziņa: vai nu viņš tūlīt pārskaitīs 500 eiro uz norādīto bankas kontu, vai arī viņa kailfoto tiks nosūtīts viņa draugiem, klasesbiedriem un vecākiem. Aigars ziņu izlasa vairākas reizes. Sākumā viņš domā, ka tas ir muļķīgs joks. Viņš aizraksta Agatei, lūdzot paskaidrot rakstīto. Nākamā ziņa viņu apdullina vēl vairāk: „Nekādas Agates nav. Tava fotogrāfija ir pie mums. Un mēs gaidām naudu līdz rītdienas pulksten 17.00.”

Aigars kā pa miglu dodas mājās. Viens ir skaidrs – Aigars ir kļuvis par šantāžas upuri. Par šādām situācijām Aigars ir dzirdējis, viņš arī zina, ka ir bijuši gadījumi, ka intīmas fotogrāfijas tiešām tiek izsūtītas, padarot cietušo par apsmieklu visiem. Kā rīkoties? Galvenais šajā situācijā ir izvairīties no kauna.

Pārnācis mājās, Aigars mēģina nomierināties un izanalizēt radušos situāciju. Viņš izlasa internetā par līdzīgiem gadījumiem. Rakstus ir komentējuši eksperti, dodot padomus, kā šādās situācijās rīkoties. Viens ir skaidrs – internetā nekas nepazūd. Pat ja viņš pārskaitīs prasīto summu, nav nekādas garantijas, ka rīt viņi neprasīs atkal. Bet viegli jau citiem teikt: „Nemaksā, neatbildi, bloķē savu profilu un ziņo policijai.” Ar prātu visi šie padomi liekas loģiski, bet bailes no kauna, no neērtības situācijā, kad par notikušo visos sīkumos jāstāsta vecākiem un policijai, ir spēcīgs pretarguments. Aigars dusmojas uz sevi un tieši šajā mirklī atceras skolotājas stāstīto no rīta: „Sargājiet savu drošību internetā.” Liekas, ka Aigaru kāds soda par nievājošo attieksmi: „Tas viss ir domāts sīkajiem.” Bet kā pareizi rīkotos pieaudzis cilvēks? Naudas Aigaram nav, tāpēc par maksāšanu nevar būt ne runas. Rīcība ir skaidra – viņš saglabā saraksti, informāciju par Agatei un nobloķē savu profilu, tādējādi atņemot iespēju ar viņu sazināties. Nākamais solis jau ir daudz grūtāks – izstāstīt vecākiem un pieņemt lēmumu doties uz policiju. Kad tas ir izdarīts, tālākais ir policijas rokās un šoreiz atrisinās diezgan ātri – šantāžistu grupējums tiek noķerts. Izrādās, ka viņi ir no Latvijas un regulāri šantažē jauniešus, izspiežot jau vairākus desmitus tūkstošu eiro. Un, jā, Aigaram paveicās, viņa fotogrāfijas netiek nopludinātas internetā, taču Aigars ir guvis mācību visai dzīvei – nesūtīt tādas fotogrāfijas, ko var izmantot šantāžai, jo nekad nevar zināt, pie kā tās nonāks. Izrādās, ka ne tikai sīkie var iedzīvoties nepatīkšanās, ja nepadomā par savu drošību internetā.

DALIES AR INFORMĀCIJU ATBILDĪGI STĀSTS NE TIKAI SĪKAJIEM

B

„Nu cik var malt kaut kādas bērnišķīgas muļķības – neizpauž savu e-pasta paroli, nesūti internetā mājas durvju kodu, neregistrējies aizdomīgās tīmekļvietnēs,” nodomā Aigars, garlaikoti klausoties skolotājas stāstījumu par drošību internetā. Aigaram ir jau 15 gadu, un nekāds sīkais viņš vairs nav – viņam jau ir draudzene. Ne tikai tāda sarunu biedrene, bet kaut kas daudz vairāk. Viņam liekas, ka viņš pirmo reizi ir iemīlējies. Nu visi sīkumi jums nav jāzina, bet Agatei ir 16 gadu, un viņa ir ļoti skaista. Vakar viņa Aigaram atsūtīja savu kailfoto. Viņi pagaidām sazinās tikai internetā, jo Agate dzīvo citā pilsētā, bet pēc dažām nedēļām, kad sāksies vasaras brīvlaiks, viņi noteikti satiksies. Aigars ir ļoti priecīgs, jo Agate viņam internetā atrakstīja pirmā. Parasti Aigars meitenēm ne pārāk patīk, viņš neprot jokot tā kā citi, nav pārāk sabiedrīks, tāpēc Agate Aigaram šķiet ļoti īpaša. Taču šodien Aigars ir mazliet satraukts, jo viņam ir jānosūta Agatei savs kailfoto. Aigaram nepatīk šī doma, jo viņš nav pārāk sportīks un patiesībā kautrējas no tā, kā izskatās. Bet Agate jau no rīta bija uzstājīga, sakot, ka viņa savu fotogrāfiju taču ir atsūtījusi, tagad esot Aigara kārtā. Aigars zina, ka Agate ir atšķirīga no viņa klases meitenēm, kas tikai ķīķina un runā visādas muļķības. Agatei galu galā ir jau 16 gadu, tāpēc laikam šāds lūgums ir normāls. Draugam Kārlim Aigars kautrējas prasīt padomu, jo šī tomēr ir ļoti personīga lieta. Un ko gan Kārlis var zināt, viņam pašam vēl nav meitenes.

Pēc stundām Aigars dodas uz ezeru. Nav jāiet ilgi – 20 minūtes, un viņš ir klāt, taču ierastais ceļš šoreiz liekas daudz garāks. Visu ceļu Aigars pats sevi pārliecina, ka Agatei viņš patīk un patiks, kāds ir – nav ko izlikties. Ātri tiek uzņemts foto un uzreiz pārsūtīts Agatei. Viņam būtu ļoti liels kauns, ja kāds šo fotogrāfiju redzētu, bet Agate ir viņa meitene. No viņas nekādu noslēpumu nedrīkst būt.

Viņš ātri nopeldas un dodas mājup. Un tad pienāk ziņa no Agates, pilnīgi nesaprotama ziņa: vai nu viņš tūlīt pārskaitīs 500 eiro uz norādīto bankas kontu, vai arī viņa kailfoto tiks nosūtīts viņa draugiem, klasesbiedriem un vecākiem. Aigars ziņu izlasa vairākas reizes. Sākumā viņš domā, ka tas ir muļķīgs joks. Viņš aizraksta Agatei, lūdzot paskaidrot rakstīto. Nākamā ziņa viņu apdullina vēl vairāk: „Nekādas Agates nav. Tava fotogrāfija ir pie mums. Un mēs gaidām naudu līdz rītdienas pulksten 17.00.”

Aigars kā pa miglu dodas mājās. Viens ir skaidrs – Aigars ir kļuvis par šantāžas upuri. Par šādām situācijām Aigars ir dzirdējis, viņš arī zina, ka ir bijuši gadījumi, ka intīmas fotogrāfijas tiešām tiek izsūtītas, padarot cietušo par apsmieklu visiem. Kā rīkoties? Galvenais šajā situācijā ir izvairīties no kauna.

Aigaram šādas naudas nav, vecākiem prasīt arī nevar, jo viņi noteikti jautās, kāpēc šāda summa ir nepieciešama. Bet Aigaram ir ļoti labas attiecības ar omīti, kura dzīvo tepat netālu. Viņš uz karstām pēdām dodas pie viņas. Plāns ir vienkāršs – samelot omītei, ka viņš nejauši ir uzlējis tēju nesen nopirktajam datoram. Ir nepieciešams remonts, kas maksā vismaz 500 eiro. Protams, ka vecāki to nedrīkst uzzināt, jo rīcība tiešām bija stulba – dzert tēju pie datora. Kā jau Aigars paredzēja, omīte noklausās viņa stāstu un neuzdod liekus jautājumus. Aigars saņem 500 eiro, apsolut omītei tos atdot gada laikā, jo Aigars mēdz piepelnīties un kaut ko var iekrāt arī no kabatas naudas. Aigaram ir konts, viņš iemaksā naudu bankomātā un tajā pašā dienā pārskaita prasīto. Tajā naktī viņš nevar aizmigt, jo galvā jauca domas par notikušo. Nākamās dienas paiet ātri, un jau pēc divām nedēļām šķiet, ka viss kā ļauns sapnis ir palicis pagātnē. Un tad pienāk nākamā ziņa. Šoreiz tiek prasīti 200 eiro. Ziņa skan šādi: „Internetā nekas nepazūd. Mēs tavu dzīvi varam sabojāt vienā mirklī. Cena – 200 eiro.” Aigars jūtas šausmīgi. Ir ļoti liels kauns atkal melot omītei, ka datora remonts izmaksā dārgāk, nekā plānots, bet citas izejas jau nav. Šantažētāji naudu saņem. Bet turpmāk Aigars dzīvo pastāvīgās bailēs – ja nu rīt pienāks nākamā ziņa?

DALIES AR INFORMĀCIJU ATBILDĪGI STĀSTS NE TIKAI SĪKAJIEM

C

„Nu cik var malt kaut kādas bērnišķīgas muļķības – neizpauž savu e-pasta paroles, nesūti internetā mājas durvju kodu, neregistrējies aizdomīgās tīmekļvietnēs,” nodomā Aigars, garlaikoti klausoties skolotājas stāstījumu par drošību internetā. Aigaram ir jau 15 gadu, un nekāds sīkais viņš vairs nav – viņam jau ir draudzene. Ne tikai tāda sarunu biedrene, bet kaut kas daudz vairāk. Viņam liekas, ka viņš pirmo reizi ir iemīlējis. Nu visi sīkumi jums nav jāzina, bet Agatei ir 16 gadu, un viņa ir ļoti skaista. Vakar viņa Aigaram atsūtīja savu kailfoto. Viņi pagaidām sazinās tikai internetā, jo Agate dzīvo citā pilsētā, bet pēc dažām nedēļām, kad sāksies vasaras brīvlaiks, viņi noteikti satiksies. Aigars ir ļoti priecīgs, jo Agate viņam internetā atrakstīja pirmā. Parasti Aigars meitenēm ne pārāk patīk, viņš neprot jokot tā kā citi, nav pārāk sabiedrīks, tāpēc Agate Aigaram šķiet ļoti īpaša. Taču šodien Aigars ir mazliet satraukts, jo viņam ir jānosūta Agatei savs kailfoto. Aigaram nepatīk šī doma, jo viņš nav pārāk sportīks un patiesībā kautrējas no tā, kā izskatās. Bet Agate jau no rīta bija uzstājīga, sakot, ka viņa savu fotogrāfiju taču ir atsūtījusi, tagad esot Aigara kārtā. Aigars zina, ka Agate ir atšķirīga no viņa klases meitenēm, kas tikai ķīķina un runā visādas muļķības. Agatei galu galā ir jau 16 gadu, tāpēc laikam šāds lūgums ir normāls. Draugam Kārlim Aigars kautrējas prasīt padomu, jo šī tomēr ir ļoti personīga lieta. Un ko gan Kārlis var zināt, viņam pašam vēl nav meitenes.

Pēc stundām Aigars dodas uz ezeru. Nav jāiet ilgi – 20 minūtes, un viņš ir klāt, taču ierastais ceļš šoreiz liekas daudz garāks. Visu ceļu Aigars pats sevi pārliecina, ka Agatei viņš patīk un patiks, kāds ir – nav ko izlikties. Ātri tiek uzņemts foto un uzreiz pārsūtīts Agatei. Viņam būtu ļoti liels kauns, ja kāds šo fotogrāfiju redzētu, bet Agate ir viņa meitene. No viņas nekādu noslēpumu nedrīkst būt.

Viņš ātri nopeldas un dodas mājup. Un tad pienāk ziņa no Agates, pilnīgi nesaprotama ziņa: vai nu viņš tūlīt pārskaitīs 500 eiro uz norādīto bankas kontu, vai arī viņa kailfoto tiks nosūtīts viņa draugiem, klasesbiedriem un vecākiem. Aigars ziņu izlasa vairākas reizes. Sākumā viņš domā, ka tas ir muļķīgs joks. Viņš aizraksta Agatei, lūdzot paskaidrot rakstīto. Nākamā ziņa viņu apdullina vēl vairāk: „Nekādas Agates nav. Tava fotogrāfija ir pie mums. Un mēs gaidām naudu līdz rītdienas pulksten 17.00.”

Aigars kā pa miglu dodas mājās. Viens ir skaidrs – Aigars ir kļuvis par šantažēšanas upuri. Par šādām situācijām Aigars ir dzirdējis, viņš arī zina, ka ir bijuši gadījumi, ka intīmas fotogrāfijas tiešām tiek izsūtītas, padarot cietušo par apsmieklu visiem. Kā rīkoties? Galvenais šajā situācijā ir izvairīties no kauna.

Aigars nolēmj sākt saziņu ar šantažētājiem, draudot, ka izsekos viņus pēc IP adreses. Sarakstē Aigars ir bravūrīgs, jo viņa mērķis ir iedvest bailes. Viņš draud ar šantažētājiem izrēķināties, stāsta par vecāko brāli, kurš ir labs bokseris, un vēl dažādas izdomātas lietas. Diemžēl jau nākamajā rītā Aigars piedzīvo to, no kā visvairāk baidās. Viņa profils ir uzlauzts, un tajā ir publicēta Agatei sūtītā fotogrāfija. Aigaram nav daudz draugu, taču fotogrāfija izplatās ātri. Tajā dienā un arī daudzās nākamajās Aigars uz skolu neiet. Mācību gads beidzas ar vasaras darbiem, taču Aigars ar tiem netiek galā. Visu laiku liekas, ka visi par viņu smejas, aprunā, aiz muguras rāda ar pirkstiem. Augustā ir skaidrs, ka šajā skolā Aigars mācības turpināt vienkārši nespēj. Kopā ar vecākiem tiek pieņemts lēmums iestāties skolā, kas atrodas 30 kilometru attālumā, cerot, ka tur neviens par notikušo nezina. Ar laiku piedzīvotais aizmirstas, bet Aigaram joprojām ir ļoti grūti uzticēties cilvēkiem. Turklāt nepamet bailes, ka arī jaunajā skolā ātri vien varētu izplatīties viņa kailfoto, jo internetam nav robežu un attālumu. Visu var nosūtīt sekundes laikā.

ATŠĶIRT FAKTUS NO VIEDOKĻIEM STĀSTS PAR GALVAS REIBONI

A

Santa ir aizrāvusies ar veselīgu dzīvesveidu. Viņa ir veģetāriete, daudz sporto, piedalās pārgājienos, dabas sakopšanas talkās, nepērk liekas lietas, lai apturētu planētas piesārņojumu. Lielāko daļu veselīga dzīvesveida padomu Santa gūst no populāra digitālā satura autora Ralfa. Viņš prot runāt viegli un iedvesmojoši – nekādu svešvārdu, ķīmisku formulu, nezināmu personību piesaukšanas, tikai gatavas receptes – dari šādi, un tava dzīve būs harmonijā ar dabu. Tieši tas Santai patīk.

Kādu dienu Ralfs parāda unikālu produktu – proteīna batoniņu ar augstu enerģētisko vērtību, kas, kā viņš saka, ātri remdē izsalkumu un vienlaikus nodrošina visas vajadzīgās uzturvielas. Santai šī ziņa ir īpaši nozīmīga, jo viņa pavada daudz laika gatavojot. Pārāk daudz laika, kā mamma bieži mēdz teikt. Izklusās, ka beidzot šī situācija mainīsies. Santa, ilgi nedomājot, pasūta 30 batoniņu, un jau nākamajā dienā tie ir klāt vietējā pakomātā. Batoniņš brokastīs, pusdienās un vakariņās – vairs nekāda salātu lapu griešana, burkānu rīvēšana, zirņu mērcēšana. Ralfs savā video saka: „Nekalpo ēdienam, nopērc batoniņu! Tas ir labākais un veselīgākais, kas jāēd brokastīs, pusdienās un vakariņās.” Ja pirmajās dienās ir sajūta, ka ļoti gribas ēst, tad trešajā dienā ēstgribai pievienojas arī galvas reiboni. Santas māsa Ilvita, ieraugot batoniņus virtuvē un uzzinot, ka Santa nolēmusi pārtikt tikai no tiem, nolemj izlasīt uz iepakojuma sniegto informāciju. Tas nekas, ka tā ir rakstīta ļoti maziem burtiem. Jau trešajā teikumā ir skaidri teikts, ka batoniņš neaizstāj pilnvērtīgu uzturu. Apskatot sastāva tabulu, Ilvita uzreiz saprot, ka nemaz tik veselīgs, kā Ralfs apgalvo, batoniņa sastāvs nav – cukurs, tauki, skābes, konservanti. Ir laiks sarunai ar Santu. Viņām ir draudzīgas un atklātas attiecības, tāpēc Ilvita stāsta visu, ko izlasījusi, paskaidrojot, ko nozīmē uz iepakojuma redzamie apzīmējumi, termini un simboli. Santa klausās, uzdod jautājumus, izbrīns mijas ar vilšanos. Līdz šim taču visi Ralfa padomi ir bijuši patiesi, kāpēc lai šoreiz būtu citādi?

Pēc sarunas ar māsu Santa nolemj aizrakstīt Ralfam. Viņi nav personīgi pazīstami, taču Santai Ralfs šķiet tuvāks par radniekiem. Santa vēstuli sāk ar to, ka regulāri lasa Ralfa padomus, seko tiem un tikai tad īsi pārstāsta sarunu ar Ilvitu un min faktus par batoniņa sastāvu. Ralfs atbild tajā pašā dienā. Viņa atbilde ļoti patīkami pārsteidz Santu. Izrādās, ka viņam nav bijis laika apskatīties, kas rakstīts uz iepakojuma. Viņš ir uzticējies kādam sadarbības partnerim, kurš lūdzis šīs frāzes pateikt. Ralfs atklāj arī to, ka ir saņēmis naudu par batoniņa reklāmu, taču pats to uzturā nelieto. Ralfa vēstule ir gara. Tajā Ralfs skaidro, ka digitālā satura veidotāji ne vienmēr ir pārliecināti par to, ko saka, jo ar produktu reklamēšanu viņi pelna naudu, nevis ataino savu ikdienu un reālos paradumus. Protams, reizēm tiek pausts viņa viedoklis, taču tas nenozīmē, ka tas vienmēr ir patiesss vai faktos balstīts. Ikvienam lasītājam ir jādomā pašam, pirms viņš izlemj sekot kādam padomam. Vēstules noslēgumā Ralfs Santai izsaka negaidītu piedāvājumu – kļūt par Ralfa padomdevēju, jo viņš novērtē Santas prasmi iedziļināties produkta sastāvā, analizēt, izcelt tā labās un ne tik labās īpašības. Jau pēc dažām nedēļām Santa sāk sadarbību ar Ralfu. Viņas pienākums ir izpētīt produktu, ko Ralfs reklamē, lai turpmāk izvairītos no melīgiem solījumiem vai aplama viedokļa, kas kādu sekotāju var maldināt. Santai ļoti patīk šis darbs ne tikai tāpēc, ka viņa jūtas Ralfam un viņa sekotājiem vajadzīga, bet īpaši viņa novērtē iespēju katru dienu uzzināt un iemācīties kaut ko jaunu. Jau pavisam drīz Ralfa sekotāju skaits strauji pieaug un Ralfs tiek atzīts par vienu no populārākajiem un uzticamākajiem digitālā satura veidotājiem Latvijā.

ATŠĶIRT FAKTUS NO VIEDOKĻIEM STĀSTS PAR GALVAS REIBONI

B

Santa ir aizrāvusies ar veselīgu dzīvesveidu. Viņa ir veģetāriete, daudz sporto, piedalās pārgājienos, dabas sakopšanas talkās, nepērk liekas lietas, lai apturētu planētas piesārņojumu. Lielāko daļu veselīga dzīvesveida padomu Santa gūst no populāra digitālā satura autora Ralfa. Viņš prot runāt viegli un iedvesmojoši – nekādu svešvārdu, ķīmisku formulu, nezināmu personību piesaukšanas, tikai gatavas receptes – dari šādi, un tava dzīve būs harmonijā ar dabu. Tieši tas Santai patīk.

Kādu dienu Ralfs parāda unikālu produktu – proteīna batoniņu ar augstu enerģētisko vērtību, kas, kā viņš saka, ātri remdē izsalkumu un vienlaikus nodrošina visas vajadzīgās uzturvielas. Santai šī ziņa ir īpaši nozīmīga, jo viņa pavada daudz laika gatavojot. Pārāk daudz laika, kā mamma bieži mēdz teikt. Izklusās, ka beidzot šī situācija mainīsies. Santa, ilgi nedomājot, pasūta 30 batoniņu, un jau nākamajā dienā tie ir klāt vietējā pakomātā. Batoniņš brokastīs, pusdienās un vakariņās – vairs nekāda salātu lapu griešana, burkānu rīvēšana, zirņu mērcēšana. Ralfs savā video saka: „Nekalpo ēdienam, nopērc batoniņu! Tas ir labākais un veselīgākais, kas jāēd brokastīs, pusdienās un vakariņās.” Ja pirmajās dienās ir sajūta, ka ļoti gribas ēst, tad trešajā dienā ēstgribai pievienojas arī galvas reiboni. Santas māsa Ilvita, ieraugot batoniņus virtuvē un uzzinot, ka Santa nolēmusi pārtikt tikai no tiem, nolemj izlasīt uz iepakojuma sniegto informāciju. Tas nekas, ka tā ir rakstīta ļoti maziem burtiem. Jau trešajā teikumā ir skaidri teikts, ka batoniņš neaizstāj pilnvērtīgu uzturu. Apskatot sastāva tabulu, Ilvita uzreiz saprot, ka nemaz tik veselīgs, kā Ralfs apgalvo, batoniņa sastāvs nav – cukurs, tauki, skābes, konservanti. Ir laiks sarunai ar Santu. Viņām ir draudzīgas un atklātas attiecības, tāpēc Ilvita stāsta visu, ko izlasījusi, paskaidrojot, ko nozīmē uz iepakojuma redzamie apzīmējumi, termini un simboli. Santa klausās, uzdod jautājumus, izbrīns mijas ar vilšanos. Līdz šim taču visi Ralfa padomi ir bijuši patiesi, kāpēc lai šoreiz būtu citādi?

Santa nespēj līdz galam noticēt Ilvitas teiktajam. Visam ir vienkāršs izskaidrojums – māsa nesaprot šo dzīvesveidu, viņa joprojām ēd gaļu, nesporto, skaidrs, ka visi, kuri dzīvo citādi, viņai liekas neizprotami. Turklāt Ilvita jau nav ķīmijas fakultātes studente, Santai nav nekādas garantijas, ka māsas viedoklis ir patiess. Strīdēties Santai nav spēka, viņa noklausās Ilvitas teikto, bet, kad Ilvita iziet pa istabas durvīm, paņem kārtējo batoniņu un apēd to – kā nekā ir vakariņu laiks. Nākamajā rītā nespēkam pievienojas arī temperatūra. Nu arī Santas mamma sāk uztraukties. Labi, ka Santas ģimenes ārste dzīvo blakus mājā un pēc mammas zvana tūlīt ir klāt. Jau pēc dažām minūtēm Liepiņas kundzei viss ir skaidrs – nepietiekams uzturs. Ārste apskata batoniņu un raksturo tajā esošās sastāvdaļas ļoti līdzīgi tam, kā bija teikusi Ilvita, uzsverot, ka to droši var ēst, bet tikai kā papildinājumu ierastajām ēdienreizēm. Labi, ka mamma pa to laiku jau ir pagatavojusi salātus, ko Santa ar milzīgu apetīti notiesā. Ir sajūta, ka nav ēsts mūžību, tāpēc turpmākās dienas Santa daudz laika pavada virtuvē. Ralfam sociālajos tīklos viņa turpina sekot, taču uzmanīgāk izturas pret to, ko Ralfs stāsta par ēdienu. Tomēr viņa ir pilnīgi pārliecināta, ka citās jomās Ralfa stāstītais vienmēr ir patiess – viņš taču ir ļoti zinošs un dzīvesgudrs. Viss, ko viņš saka, ir fakts un tā arī jāuztver.

ATŠĶIRT FAKTUS NO VIEDOKĻIEM STĀSTS PAR GALVAS REIBONI

C

Santa ir aizrāvusies ar veselīgu dzīvesveidu. Viņa ir veģetāriete, daudz sporto, piedalās pārgājienos, dabas sakopšanas talkās, nepērk liekas lietas, lai apturētu planētas piesārņojumu. Lielāko daļu veselīga dzīvesveida padomu Santa gūst no populāra digitālā satura autora Ralfa. Viņš prot runāt viegli un iedvesmojoši – nekādu svešvārdu, ķīmisku formulu, nezināmu personību piesaukšanas, tikai gatavas receptes – dari šādi, un tava dzīve būs harmonijā ar dabu. Tieši tas Santai patīk.

Kādu dienu Ralfs parāda unikālu produktu – proteīna batoniņu ar augstu enerģētisko vērtību, kas, kā viņš saka, ātri remdē izsalkumu un vienlaikus nodrošina visas vajadzīgās uzturvielas. Santai šī ziņa ir īpaši nozīmīga, jo viņa pavada daudz laika gatavojot. Pārāk daudz laika, kā mamma bieži mēdz teikt. Izklusās, ka beidzot šī situācija mainīsies. Santa, ilgi nedomājot, pasūta 30 batoniņu, un jau nākamajā dienā tie ir klāt vietējā pakomātā. Batoniņš brokastīs, pusdienās un vakariņās – vairs nekāda salātu lapu griešana, burkānu rīvēšana, zirņu mērcēšana. Ralfs savā video saka: „Nekalpo ēdienam, nopērc batoniņu! Tas ir labākais un veselīgākais, kas jāēd brokastīs, pusdienās un vakariņās.” Ja pirmajās dienās ir sajūta, ka ļoti gribas ēst, tad trešajā dienā ēstgribai pievienojas arī galvas reiboni. Santas māsa Ilvita, ieraugot batoniņus virtuvē un uzzinot, ka Santa nolēmusi pārtikt tikai no tiem, nolemj izlasīt uz iepakojuma sniegto informāciju. Tas nekas, ka tā ir rakstīta ļoti maziem burtiem. Jau trešajā teikumā ir skaidri teikts, ka batoniņš neaizstāj pilnvērtīgu uzturu. Apskatot sastāva tabulu, Ilvita uzreiz saprot, ka nemaz tik veselīgs, kā Ralfs apgalvo, batoniņa sastāvs nav – cukurs, tauki, skābes, konservanti. Ir laiks sarunai ar Santu. Viņām ir draudzīgas un atklātas attiecības, tāpēc Ilvita stāsta visu, ko izlasījusi, paskaidrojot, ko nozīmē uz iepakojuma redzami apzīmējumi, termini un simboli. Santa klausās, uzdod jautājumus, izbrīns mijas ar vilšanos. Līdz šim taču visi Ralfa padomi ir bijuši patiesi, kāpēc lai šoreiz būtu citādi?

Santa jau agrāk ir dzirdējusi, ka digitālā satura autori mēdz, reklamējot preces, ko paši nelieto, stāsta visādas muļķības, bet viņa nekad nav domājusi, ka arī Ralfs varētu tā rīkoties. Ir sajūta, ka viss, kam Santa tik ļoti tic, kas veido viņas dzīvi, pēkšņi sabrūk. No šā brīža Santa izmanto ikvienu izdevību, lai rakstītu agresīvus, nomelnojošus komentārus pie sociālo tīklu vēstījumiem, apšaubot katru digitālā satura veidotāju teikto vārdu, rīcību, padomu vai viedokli. Santas biežāk lietotie vārdi ir melis, krāpnieks, muļķis, un Santa pati pieņem segvārdu Fūrija. Viņa ir pārliecināta, ka, tikai šādi cīnoties, viņa var panākt, ka cilvēki netic digitālā satura autoriem, zinot, ka viņi visi raksta tikai melus, viņu viedoklis nekad nav faktos balstīts un viņu vienīgais mērķis ir nopelnīt pēc iespējas vairāk naudas. „Viss ir meli!” ir Santas mīļākā frāze.

IZPRATNE PAR MEDIJU LOMU

STĀSTS PAR SLAVU UN BASKETBOLU

A

Ar skaļu blīkšķi Andrejs iebrāzās dzīvoklī un paziņoja: „Hei! Basketbols ir stilīgs, un es būšu slavens basketbolists!” Andreja dvīņumāsa sāka skaļi smieties, mamma izbrīnā sarauca pieri, tētis izlikās paziņojumu nedzirdam, tikai vectēvs, kurš ciemojās pie viņiem, dzirdēto uztvēra ar sajūsmu. Te laikam jāpaskaidro, ka pēdējo gadu laikā Andrejs uz pāris nedēļām bija iestājies visās sporta komandās, kas vien pilsētā bija pieejamas. Andrejs sekoja līdz sporta notikumiem, un viņa interesi par konkrēto sporta veidu noteica sacensības, ko tobrīd rādīja televīzijā. Nu Andrejs bija izlēmis kļūt slavens basketbolists. Un tieši šis fakts arī radīja iepriekš aprakstīto ģimenes attieksmi. Nevis spēle, sacensības, bet tikai vēlme būt slavenam bija Andreja virzītājspēks. Un, līdzko viņš saprata, ka ir regulāri jātrenējas, jāceļas agri no rīta, lai skrietu, jāapgūst noteikumi – nē, tas pilnīgi nebija tas, ko viņš gaidīja. Viņam bija vajadzīgas tikai ovācijas un apbrīns. Andrejs zināja, ka ne jau viņš ir vainīgs pie tā, ka vēl nav slavens, – vietējās komandas bija švakas, treneri viduvēji, vietējā prese slinka, vietējie iedzīvotāji skaudīgi. Nu visas cerības tika liktas uz basketbolu – visi taču zina Porziņģi, skatās pasaules čempionātu, sauc spēlētājus par *zvaigznēm*, maksā viņiem miljonus – drīz tas viss būs arī Andrejam. Andrejs cītīgi gāja uz treniņiem, taču jau drīz sekoja vilšanās – viņa komanda sacensībās zaudēja.

Andrejs skaidri zināja, ka viņš nav vainīgs. Viņš cītīgi pētīja slavenu basketbolistu fotogrāfijas pēc uzvaras laukumā un saprata iemeslu. Jau tajā vakarā viņš runāja ar tēti, lūdzot nopirkt jaunākos profesionālos basketbola apavus. Visiem ir zināms, ka inventārs un apģērbs ir ļoti svarīgs sportā. Ar šiem apaviem uzvara būs garantēta, un arī fotogrāfijās tie izskatīsies lieliski. Apavi nebija lēti, taču tuvojās Andreja dzimšanas diena, un vecāki pasniedza šos apavus viņam kā dāvanu. Andrejs lepni devās uz treniņu, taču visi metieni bija garām grozam. Tas pats atkārtojās nākamajā dienā. Tātad vainīgs bija sporta zāles šķībais grozs, ovālā bumba un treneris, kurš nejēdza iemācīt labu metienu. Jau drīz Andrejs atrada citu basketbola komandu, par kuras uzvaru izlasīja *Instagram*, un pieteicās tai. Pēc mēneša Andrejs secināja, ka treneris ir labs, viņš komentēja spēles pat televīzijā, bet komandas biedri gan ir ļoti vāji, tāpēc Andrejs meklēja nākamo komandu. Nākamā komanda bija normāla, bet tai nebija sava profila sociālajos medijos, tāpēc nebija atbalstītāju, nebija sekotāju – kāda jēga uzvarēt, ja tas neviens ne komandas, ne Andreja popularitāti. Ilgi nedomādams, viņš devās uz nākamo komandu. Nu un tā šo stāstu var turpināt bezgalīgi. Uz jautājumu, vai Andrejs kādreiz kļuva slavens basketbolists, atbilde ir noliedzoša, taču viņš noteikti bija izcili izkopies prasmi atrast minusus visur, tikai ne sevī.

IZPRATNE PAR MEDIJU LOMU

STĀSTS PAR SLAVU UN BASKETBOLU

B

Ar skaļu blīkšķi Andrejs iebrāzās dzīvoklī un paziņoja: „Hei! Basketbols ir stilīgs, un es būšu slavens basketbolists!” Andreja dvīņumāsa sāka skaļi smieties, mamma izbrīnā sarauca pieri, tētis izlikās paziņojumu nedzirdam, tikai vectēvs, kurš ciemojās pie viņiem, dzirdēto uztvēra ar sajūsmu. Te laikam jāpaskaidro, ka pēdējo gadu laikā Andrejs uz pāris nedēļām bija iestājies visās sporta komandās, kas vien pilsētā bija pieejamas. Andrejs sekoja līdz sporta notikumiem, un viņa interesi par konkrēto sporta veidu noteica sacensības, ko tobrīd rādīja televīzijā. Nu Andrejs bija izlēmis kļūt slavens basketbolists. Un tieši šis fakts arī radīja iepriekš aprakstīto ģimenes attieksmi. Nevis spēle, sacensības, bet tikai vēlme būt slavenam bija Andreja virzītājspēks. Un, līdzko viņš saprata, ka ir regulāri jātrenējas, jāceļas agri no rīta, lai skrietu, jāapgūst noteikumi – nē, tas pilnīgi nebija tas, ko viņš gaidīja. Viņam bija vajadzīgas tikai ovācijas un apbrīns. Andrejs zināja, ka ne jau viņš ir vainīgs pie tā, ka vēl nav slavens, – vietējās komandas bija švakas, treneri viduvēji, vietējā prese slinka, vietējie iedzīvotāji skaudīgi. Nu visas cerības tika liktas uz basketbolu – visi taču zina Porziņģi, skatās pasaules čempionātu, sauc spēlētājus par *zvaigznēm*, maksā viņiem miljonus – drīz tas viss būs arī Andrejam. Andrejs cītīgi gāja uz treniņiem, taču jau drīz sekoja vilšanās – viņa komanda sacensībās zaudēja.

Nākamajā nedēļā Andrejs vēl devās uz treniņiem, taču arvien biežāk viņu pārņēma sajūta, ka arī basketbols nav viņam piemērotākais sporta veids. Šīs sajūtas paspilgtināja kāds ieraksts komandas sociālo tīklu profilā pie reportāžas par zaudēto spēli. Viņam pazīstama meitene bija ierakstījusi, ka varbūt šai komandai labāk jādibina koris un jādzied, nevis jāspēlē basketbols. Ieraksts bija saņēmis neskaitāmus *patīk*. Ļoti nepatīkami. Taču šobrīd visi ar nepacietību gaidīja pasaules līmeņa boksa sacensības. Kad pēc cīņām, atverot ziņu portālus, ziņu virsraksti slavēja bokserus, Andrejam vairs nebija nekādu šaubu – viņš sāks trenēties boksa un kļūs par pasaulslavenu bokseri.

IZPRATNE PAR MEDIJU LOMU

STĀSTS PAR SLAVU UN BASKETBOLU

C

Ar skaļu blīkšķi Andrejs iebrāzās dzīvoklī un paziņoja: „Hei! Basketbols ir stilīgs, un es būšu slavens basketbolists!” Andreja dvīņumāsa sāka skaļi smieties, mamma izbrīnā sarauca pieri, tētis izlikās paziņojumu nedzirdam, tikai vectēvs, kurš ciemojās pie viņiem, dzirdēto uztvēra ar sajūsmu. Te laikam jāpaskaidro, ka pēdējo gadu laikā Andrejs uz pāris nedēļām bija iestājies visās sporta komandās, kas vien pilsētā bija pieejamas. Andrejs sekoja līdzī sporta notikumiem, un viņa interesi par konkrēto sporta veidu noteica sacensības, ko tobrīd rādīja televīzijā. Nu Andrejs bija izlēmis kļūt slavens basketbolists. Un tieši šis fakts arī radīja iepriekš aprakstīto ģimenes attieksmi. Nevis spēle, sacensības, bet tikai vēlme būt slavenam bija Andreja virzītājspēks. Un, līdzko viņš saprata, ka ir regulāri jātrenējas, jāceļas agri no rīta, lai skrietu, jāapgūst noteikumi – nē, tas pilnīgi nebija tas, ko viņš gaidīja. Viņam bija vajadzīgas tikai ovācijas un apbrīns. Andrejs zināja, ka ne jau viņš ir vainīgs pie tā, ka vēl nav slavens, – vietējās komandas bija švakas, treneri viduvēji, vietējā prese slinka, vietējie iedzīvotāji skaudīgi. Nu visas cerības tika liktas uz basketbolu – visi taču zina Porziņģi, skatās pasaules čempionātu, sauc spēlētājus par *zvaigznēm*, maksā viņiem miljonus – drīz tas viss būs arī Andrejam. Andrejs cītīgi gāja uz treniņiem, taču jau drīz sekoja vilšanās – viņa komanda sacensībās zaudēja.

Sajūta bija briesmīga. Visi pēc spēles interesējās tikai par rezultātu. Pilsētas tīmekļvietnē tika publicēta fotogrāfija ar uzvarētājkomandu – visi smaidīgi un lepnī. Tika intervēti labākie spēlētāji, kas stāstīja par sajūtām pēc uzvaras. Andrejs bija dusmīgs un sāka aizdomāties, vai basketbols ir īstā izvēle.

Kādu dienu treneris informēja, ka nākamajā nedēļā būs iespēja tikties ar slaveno basketbolistu, kas uz īsu brīdi viesojas Latvijā. Andrejs saprata, ka tā ir viņa iespēja beidzot uzzināt, kā tiešām kļūt slavenam – nekādu zaudējumu, nekādu vilšanos un dusmu, tikai slava un uzvaras. Andrejs bija sagatavojis daudzus jautājumus un nepacietīgi gaidīja atbildes uz tiem.

Svarīgākais, ko Andrejs vēlējās noskaidrot, – kā kļūt slavenam? Atbilde uz šo jautājumu Andreju nepārsteidza, tā bija standarta atbilde – trenēties un atdodot visus spēkus. Andrejs padomāja, un te nu viss bija pareizi – viņš jau dažas nedēļas cītīgi apmeklēja treniņus. Tad jautājumus uzdeva komandas biedri, un gar Andreja ausīm lidoja frāzes: „Par uzvarām raksta, uzvarētājus mīl un apbrīno, bet zaudēt arī ir jāprot. Zaudējumam seko negatīvu komentāru jūra, ir jāspēj tos neievērot, neietekmēties un trenēties tālāk. Ja ilgāku laiku spēļu nav, tad mediji par basketbolu neraksta, un ir sajūta, ka nevienu basketbols vairs neinteresē. Jaunieši ļoti ietekmējas no medijiem – pēc uzvarām dodas uz sporta skolām, bet tad interese noplok, jo tas prasa pilnīgu atdevi un mīlestību pret konkrēto sporta veidu. Ja vēlies trenēties, tev jāuzdod sev jautājums, kāpēc tieši basketbols, vai esi gatavs tam ziedot visu savu enerģiju un laiku. Ja atbilde ir jā, panākumi būs. Ir jāspēj gūt prieku no spēles, ne tikai no uzvaras.” Ar katru mirkli Andrejs jūta, ka saruna virzās ne tajā gultnē, kā viņš bija iecerējis. Viņš bija gribējis runāt par uzvarām, par to, kā atrast sev labāko menedžeri, kā vienoties, ka klubs pērk tieši to automašīnu, ko tu vēlies, bet saruna vairāk līdzinājās ikdienai skolā – ir jāstrādā, ne visi var būt izcili utt. Pēc sarunas Andrejs ilgi domāja par dzirdēto, un skaidrs bija viens – slava sportā nerodas vienā dienā, un tas, ka mediji neraksta par smagiem treniņiem, par zaudējumiem, par traumām, nenozīmē, ka to nav. Andrejam bija jāizlemj, vai viņš ir gatavs pacietīgi iet šo ceļu, lai kādreiz redzētu savu foto ziņu portālos pie virsraksta *Labākais basketbolists*.